

BRĪVĀ LATVIJA

ISSN 0934-6759

APVIENOTĀ **LONDONAS AVIZE** UN **LATVIJA**

2021. gada 21. – 27. jūlijs

Nr. 27 (1685)

Lasiet tīmeklī
www.brivalatvija.lv

PLMC ATKLĀJ SEZONU

“Pasaules latviešu mākslas centrs”(PLMC) Cēsīs, turpinot savu misiju – iepazīstināt ar diasporā dzīvojošo mākslinieku daiļradi, – 17. jūlijā vēra durvis jaunai sezonai, aicinot uz divu mākslinieču – **Laimas Puntules** un **Annes Marijas Udsen** izstādi. Šī kopīgā izstāde, kas saucas “Skatoties aiz” (*See beyond*) ir kā aicinājums lūkoties tālāk par jautājumiem, kuŗi mums rodas šeit un tagad, lai kopīgi veidotu labāku pasauli. Tā mākslinieces katra savā veidā

ataino apkārtējo pasauli, kas bieži vien izrādās gana sarežģīta, nepilnīga, mulsinoša un pārsteidzoša.

Laima Puntule (Dānija): “Man likās svarīgi ielūkoties tai aplēptajā, iekšējā telpā, kas ir aiz vārdos izsakāmā, lai kaut nedaudz mēģinātu izprast pasauli. Es vēlos atklāt to grūti aprakstāmo sajūtu – to netaustāmo, kas liek mums justies mazāk vientuļiem, bet ko nevaram vārdos izteikt.”

Anne Marija Udsen (Zviedrija): “Savos darbos pētu dabas trauslumu un mūsu izpratni par to. Manā mākslā bieži tiek aplūkots

arī cilvēces negatīvais nospiedums uz mūsu vidi.”

Atklāšanas ceremoniju apmeklēja arī Cēsu galva Jānis Rozenbergs un savā runā slavēja gan muzeja darbiniekus, gan brīvprātīgos, kas palīdzējuši izstādes iekārtošanā.

Jaunajai sezonai starts ir dots, ir arī konkrēti un ļoti interesanti plāni, ko visi klātesošie no sirds atbalstīja.

(Interviju ar māksliniecēm un PLMC izpilddirektoru Kārli Kanderovski lasiet 7. lpp.)

Red.

Latvija dienu ritējumā

3. – 4. lpp.

Jura Lorenca un Kārļa Streipa komentāri

5. lpp.

Numura intervijā – PBLA valdes priekšsēde Kristīne Saulīte

7. lpp.

Krievijas lācis pie Latvijas bišu stropa

10. lpp.

Par Eizenhaueru un latviešiem

2. un 11. lpp.

BL sports

12. lpp.

Baltkrievijas brīvības cīnītāju sveic Amerikā

18. jūlija pēcpusdienā Vašingtonas D.C. Brīvības laukumā baltkrievu un viņu draugu pulks jūsmīgi sagaidīja ASV galvaspilsētā ierodamies Baltkrievijas demokratiskās kustības vadītāju Svjatlānu Cihanousku. Baltkrievijas prezidenta vēlēšanās pērn viņa kandidēja sava joprojām apcietinātā vīra Sergeja vietā, bet pēc “padomju stila” vēlēšanu iznākuma pameta savu dzimteni, kur pretreizīma demonstrācijas turpinās par spīti masu apcie-

tināšanām un briesmīgiem apspiešanas paņēmieniem, par ko plaši vēstīts arī mūsu laikrakstos. S. Cihanouska pateicās klātesošajiem par atbalstu un, tāpat kā citi runātāji, skubināja cīņu par cilvēktiesībām turpināt. Demonstrantu pūli starp daudziem Baltkrievijas karogiem bija redzamas arī Baltijas valstu krāsas. Bija arī grupa, kas pulcējās pie Krievijas karoga un turēja rokās plakātu “Krievi par brīvu Baltkrieviju!”

Attēlā daļa baltiešu dalībnieku, viņu vidū arī viens ukraiņu pārstāvis

9 770934 67501 8 27

MARIKA
SELGA

Reizēm vēsturniekiem jādarbojas kā īstiem detektīviem, lai atšķetinātu agrāku laiku notikumus un tajos iesaistītās personas. Šis ir stāsts par maniem meklējumiem, mēģinot izdibināt dažu fotogrāfiju noslēpumu, kā arī par notikumiem, par kuriem liecina šīs fotogrāfijas.

Fotogrāfijas Frederika Kolmena kolekcijā

Pirmais ASV ārkārtējais sūtnis un pilnvarotais ministrs Latvijā Frederiks V. B. Kolmens (*F. W. B. Coleman, 1974-1947*) turpināja sarakstīties ar Latvijas pārstāvjiem vēl ilgi pēc tam, kad viņš devies prom no Latvijas. Viņa saglabātajos dokumentos bija atsevišķas vēstules, bukleti, fotogrāfijas, kas liecināja par notikumiem Latvijā vai saistībā ar Latvijas iedzīvotājiem. Piemēram, 1940. gada augustā viņš bija sarakstījis ar Latvijas sūtni ASV Alfrēdu Bilmani (1887-1947).

Kolmena dokumentos atradās trīs fotogrāfijas bez pavadvēstulēm. Aplūkojot tās tuvāk, varēja konstatēt, ka visās redzamas divas personas: viena persona militārā formā ar ģenerāļa zīmotnēm un otra – tautastērpā, kas stipri atgādināja Lielvārdes novadam raksturīgos kopā sašūtos sarkanmelnrūtāinos brunčus un ņieburu, kā arī tradicionāli Vidzemē lietoto saktu.

Uz vienas fotogrāfijas viegli ar zīmuli bija atzīmēts, ka Amerikas, Lielbritānijas un Francijas militāro spēku pārstāvji apmeklēja to pārvaldībā esošās bēgļu patvēruma vietas. Ģenerālis Dvaitis D. Eizenhauers (*Dwight D. Eisenhower, 1890-1969*) personīgi apmeklēja Latvijas bēgļu nometni.

Radās vairāki jautājumi. Kad tas notika? Kur tas notika? Vai attēlā redzamā sieviete ir latviešu bēgļu pārstāve? Kas viņa ir? Kāpēc šīs fotogrāfijas atrodas pie F. Kolmena? Pēc ilgākas sarakstes, daļu jautājumu izdevās atbildēt ar Lalitas Muižnieces un Ulža Paldes palīdzību, kurš bija šo notikumu detalizēti izpētījis arhīvos, kā arī pats sagatavojis atmiņu apkopojumu par šo notikumu. Tika konstatēts, ka fotogrāfiju autors ir Krišjānis Viburs.

Par grūto situāciju nometnēs informēts prezidents Trumens

1945. gada vasarā un rudenī Eiropa, īpaši Vācijas un Austrijas teritorijā bija kļuvusi par dažādu personu koncentrācijas vietu. Tie bija gan bēgļi, gan no koncentrācijas nometnēm atbrīvotās personas, gan internētie kaņavīri, gan darbam Vācijas teritorijā nosūtītās personas, utt. Viens no Sabiedroto galvenajiem uzdevumiem bija gādāt, ka lielākā daļa šo personu var atgriezties mājās, kā arī nodrošināt Pārvietoto personu izdzīvošanas iespējas, garantējot ap-

mešanās vietu un zināmu apjoma pārtikas. Noprotams, ka šajā darbā ir bijušas grūtības.

Vēl pāris mēnešus pēc tam, kad Sabiedrotie bija atbrīvojuši koncentrācijas nometnēs ieslodzītus, tie bija spiesti uzturēties cita veida ar dzeloņstiepli norobežotās nometnēs, proti, Pārvietoto personu nometnēs¹. Daļai to iemītņieku, lielākoties ebrejiem, vēl ilgi nācies valkāt koncentrācijas nometnēs izsniegtās strīpainās pidžamas, kā arī ciest no pārtikas trūkuma un slimībām. Par šo situāciju vairākkārt informēts ASV prezidents Harijs Trumens (*Harry S. Truman, 1884-1972*), kurš inspekcijā uz nometnēm nosūtīja bijušo Imigrācijas un naturalizācijas komisijas vadītāju Ērlu Harisonu (*Earl G. Harrison, 1899-1955*). 1945. gada augustā Harisons sagatavoja pārskatu par situāciju 30 nometnēs, kā arī izstrādāja ieteikumus situācijas uzlabošanai.² Viņa secinājumi par situāciju nometnēs bija ļoti kritiski.³

Eizenhauera inspekcijas nometnēs un centros

Reaģējot uz Harisona ziņojumā sniegto informāciju, ASV prezidents Harijs Trumens uzdeva ASV bruņoto spēku virspavēlniekam Eiropā ģenerālim D. Eizenhaueram pārbaudīt bēgļu, no koncentrācijas nometnēm atbrīvoto un pārvietoto personu sadzīves apstākļus nometnēs un centros, kā arī veikt tajās dzīvojošo sadzīves apstākļu uzlabošanu un nometņu pārvaldības darba uzlabošanu.⁴ Inspekciju Eizenhauers uzsāka 14. septembrī.⁵ Tuvāko dienu laikā viņš apmeklēja, piemēram, Volfrātshauzenu, Feldafingu, Nei-Freimani, Tegernzē.⁶

Bavārijas reģiona zonas pārvaldīšana bija uzticēta ASV 3. armijas pavēlniekam ģenerālim Džordžam Patonam (*George S. Patton, 1885-1945*). Noprotams, ka Patons Harisona vērtējumam uztvēris kā uzbrukumu sev personīgi. Dienasgrāmatā 1945. gada 15. septembrī viņš noliedzis Harisona uzskatu, ka pārvietotās personas ir cilvēcīgas būtnes (*human being*), norādot, ka tas tā nav.⁷ Patons arī izteicis negatīvas piezīmes par bijušajiem ieslodzītajiem. Dažādu iemeslu dēļ 1945. gada 25. septembrī Patons tika pārcelts par ASV 15. armijas pavēlnieku.⁸

Tikšanās ar baltiešiem

Inspekcijas laikā Eizenhauers apmeklēja vairākas nometnes, tai skaitā, Minchenē Lohengrīna ielā nr. 1 izvietoto latviešu centru "DP Center No.1". Ģenerāli Eizenhaueru pavadīja ģenerālis Patons, pulkvedis Harkins, pulkvedis Dalferes, pulkvedis Nelsons, majors Šafers (*Shaffer*) un majors Butlers.⁹

Runas par ģenerāļa Eizenhauera plāniem apmeklēt bēgļu nometnes cirkulējušas vairākas

dienas, bet oficiāla informācija paziņota tikai 16. septembra pēcpusdienā¹⁰. Tūlīņ sākusies gatavošanās augstā viesa uzņemšanai. Nometnes skolā bērni gatavoti sarunai ar ģenerāli. Katram

nometnes biroju, ambulanci un tad devās uz dzīvojamām telpām. Ceļā viņu sagaidīja rumāņu kade-tu goda sardze, latviešu sportistu ierinda baltos tērpos ar valsts nozīmēm pie krūtīm un koris tau-

Latviešu koris. Foto no Lalitas Muižnieces kolekcijas

bija jāiemācās atbildēt angļiski uz jautājumiem par vecumu, vārdu, valsti no kurienes ieradusies.¹¹

Kad Eizenhauers ar pavadoņiem 17. septembra rītā ap pulksten 10.00 ieradās, viņš aplūkoja

tiskos tērpos.¹² Koris diriģenta Jāņa Kalnieša vadībā dziedājis "Nu ar Dievu, Vidzemīte", ko ģenerālis arī apstājies noklausīties.

UNRRAs (*United Nations Relief and Rehabilitation Administration*,

Olga Jansone skaidro ģen. Eizenhaueram latvisko ornamentu nozīmi uz šķīvja un cimdiem

Deju priekšnesums

Apvienoto Nāciju Palīdzības un rehabilitācijas administrācija) direktora vietnieks Inghams iepazīstinājis Eizenhaueru ar Latviešu bēgļu komitejas priekšsēdētāju, latviešu nometnes vecāko, inženieri Arturu Berkoldu (1902-1959) un Militārās pārvaldes tulku Olgu Jansoni. Viņa latviešu bēgļu vārdā pasniedza ģenerālim ziedus un uzrunāja angļu valodā. Eizenhauers, novērtējot Jansones labās angļu valodas zināšanas, jautājis, kur viņa apgūvusi angļu valodu. Viņa skaidrojusi, ka Rīgā. Berkolds pasniedzis ģenerālim cimdu pāri un mākslinieka Hugo Merca bēgļu gaitās no Latvijas priedes grebtu, latviskiem ornamentiem izrotātu šķīvi. Uz tā bijis izgrebts vārds "Latvija", kas bija izrotāts ar Māras zīmi.¹³

Vienlaikus ar deju priekšnesumu uzstājušies četri pāri jauniešu tautiskos tērpos. Arī tās ģenerālis noskatījies ar labpatiku.

Koris ģenerāli izvadīja no "latviešu sētas" ar "Pūt, vējiņi". Eizenhauers devās uz lietuviešu ēku. Ceļš veda gar sporta laukumu, kurā latviešu bērni Anša Ciruļa kundzes vadībā uzveda rotaļas. Maza meitenīte pasniegusi ģenerālim sarkanās rozes. Ģenerālis nolēmis pakavēties un turpinājis sarunu ar Berkoldu par to, kāpēc latvieši te atrodas. Berkolds izskaidrojis, ka liela daļa evakuēta, kad Latviju šķērsoja frontes līnija, kad viss tika dedzināts un spridzināts.

Eizenhauers interesējies: "Bet tagad, kad stāvoklis nostabilizējies, vai jūs nebrauksiet mājās?" Berkolds skaidrojis, ka tagadējos apstākļos tas nav iespējams. Savā pieredzē par okupācijas varu rīkošanos Baltijā dalījušies arī pārējie. Kad ģenerālim stāstīts par valsts un tautas ciešanām Padomju Savienības okupācijā un no latviešu puses izskanējis jautājums par Latvijas nākotni un atgriešanās iespējām, Eizenhauers pasmaidījis un teicis: "Es zinu, jūs jau gribat, lai es vēlreiz kaņoju."¹⁴

Viss stāstītais liecinājis, ka latvieši uzskata visus projektus par viņu nometināšanu, kaut arī vienkopus, vienā vai otrā svešas zemes stūrī tikai par pagaidu stāvokli un neapšaubāmi tic, ka tiks atpakaļ savā zemē un valstī. Sakritības pēc, Minchenē bija pulcējušies Bavārijas latviešu pārstāvji.¹⁵ Eizenhauers komentējis, ka latviešu stāvokli izprot ļoti labi.¹⁶ Viesis interesējies par lauksaimniecībā nodarbināto skaitu Latvijā un Lietuvā, piemēram, ka darba jautājums ļoti svarīgs, jo uzturēšanās laiks nometnē nevar būt mūžīgs. Ģenerālis pakavējies un vērojis arī latviešu sportistu basketbola spēli. Pēc tam Eizenhauers ticis ar lietuviešiem un igauņiem, kā arī citiem nometnes iemītņiekiem.

Ģenerāļa Patona atmiņu publikācijās ieraksts par 1945. gada 17. septembri liecina, ka inspekcija devusies uz baltiešu pārvietoto personu nometni, jo "baltieši ir pašas labākās pārvietotās personas. To nometnes bija tīras visos aspektos. Mēs bijām patiesi iepriecināti par situāciju tajās."¹⁷

(Turpināts 11. lpp.)

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

Pārrunā gaidāmo NATO ārlietu ministru sanākumi Rīgā

12. jūlijā NATO mitnē Briselē Latvijas ārlietu ministrs Edgars Rinkēvičs tikās ar NATO ģenerālsekretāru Jensu Stoltenbergu, lai pārrunātu NATO Briseles samita rezultātus, gaidāmo NATO ārlietu ministru sanākumi Rīgā, kā arī starptautisko drošības situāciju reģionā un pasaulē.

Tikšanās laikā E. Rinkēvičs (pa kreisi) puda gandarījumu par veiksmīgo NATO Briseles samitu šī gada jūnijā, kas apliecināja transatlantisko vienotību un apņemšanos turpināt stiprināt Aliansi nākamajā desmitgadē un pateicās ģenerālsekretāram par personīgo ieguldījumu, vadot NATO 2030 procesu. Ārlietu ministrs puda atbalstu NATO kopējā finansējuma palielināšanai un NATO spēku gatavības palielināšanai, kas esošajos ģeopolitiskajos apstākļos, ir būtiska.

Sarunu partneri pārrunāja gaidāmo NATO ārlietu ministru sanākumi Rīgā, kas plānota š. g. decembrī. Tāpat amatpersonas pārrunāja NATO Stratēģiskās koncepcijas pārskatīšanu. Ministrs puda nostāju, ka NATO Stratēģiskajai koncepcijai ir jābūt visaptverošai, ņemot vērā dažādos draudus un izaicinājumus. Vienlaikus esošā drošības vide pamato uzsvāru uz kolektīvo aizsardzību kā NATO primāro pamatuzdevumu. Ir jāsauglabā NATO aizsardzības un atturēšanas centrālā loma, ko papildina krīžu vadība un partnerības.

Valsts prezidents pasniedz Cildinājuma rakstus

Valsts prezidents Egils Levits Rīgas pili pasniedza Cildinājuma rakstu Rīgas Stradiņa universitātes Juridiskās fakultātes docētājam Prof. Dr. iur. Andrejam Vilkam, arhitekta Andrim Kronbergam, arhitektei Zaigai Gailei, mūzikologam Dr. art. Arnoldam Laimonim Klotiņam, profesoram Dr. iur. Aivaram Endziņam, viceadmirālim Gaidim Andrejam Zeibotam un Latvijas Ministru prezidentei (2014–2016) Laimdotai Straujumai.

Ar jauno Apvienotās Karalistes vēstnieku Latvijā tiek pārrunāta divpusējā sadarbība

15. jūlijā Ārlietu ministrijas valsts sekretāra pienākumu izpildītājs Atis Lots tikās ar jauno Ap-

vienotās Karalistes vēstnieku Latvijā Polu Bramelu (*Paul Brummell*). Galvenās sarunas temas bija divpusējā sadarbība, kā arī sadarbība reģionālos un citos starptautiskos formātos.

Okupācijas muzeja vestibila grīdā simboliski gulda kapsulu ar visu ziedotāju vārdiem

Jūlijā Latvijas Okupācijas muzejam aprit divdesmit astotā gadskārta.

Okupācijas muzeja biedrības valde, biedrības biedri un muzeja lielākie atbalstītāji pulcējās muzeja jaunbūvē Vecrīgā, Strēlnieku laukumā 1, lai topošā muzeja vestibula grīdā simboliski guldu kapsulu ar visu ziedotāju vārdiem, kas kopš muzeja pirmsākumiem ir atbalstījuši muzeju, kā arī lai iepazītos ar muzeja rekonstrukcijas un pārbūves darbu gaitu. Muzeja rekonstrukcijas darbus paredzēts pabeigt 2021. gada nogalē, muzeja atslēgu nodošanas ceremonija ar Valsts prezidenta dalību iecerēta šī gada 9. augustā.

RTU diplomu saņem Spilves lidlaukā

Augstskolās turpinās izlaidumu laiks. Rīgas Tehniskā universitāte (RTU) arī šogad rīko svētkus visiem absolventiem vienūniet – Spilves lidlaukā Rīgā. Šāda ideja par izlaidumu brīvā dabā, studentiem ierodoties savās automašīnās un saglabājot distanci citam no cita, radās pērn. Un to turpina arī šajā vasarā.

Jaunie speciālisti atzina, ka šāds izlaiduma formāts ir neierasts, bet arī studiju beigās *Covid-19* dēļ nebija tādas, kā viņi bija iztēlojušies. Un tomēr ļoti liels ir prieks par iegūto diplomu. Kopumā izlaidumu apmeklēja un savus diplomus saņēma aptuveni 1000 jauno speciālistu.

Pateicība Lietuvas vēstniekam par ieguldījumu divpusējā attiecību stiprināšanā

13. jūlijā Ārlietu ministrijas valsts sekretāra pienākumu izpildītājs Atis Lots atvažu vizītē tikās ar Lietuvas Republikas ārkārtējo un pilnvaroto vēstnieku Latvijā Artūru Žurausku (*pa kreisi*).

A. Lots pateicās par vēstnieka ieguldījumu Latvijas un Lietuvas sadarbības stiprināšanā, uzsverot, ka mūsu savstarpējais atbalsts un

kopīga rīcība šajos gados ir bijusi ārkārtīgi svarīga. Viņš atzīmēja, ka vēstnieka kadences laikā ir bijis ciešs Latvijas un Lietuvas politiskais dialogs un regulāra vizīšu apmaiņa, aktīvi sadarbojoties arī *Covid-19* pandēmijas laikā. Sarunu partneri bija vienisprātis, ka jāturpina kopīgs darbs, lai veiksmīgi virzītu *Rail Baltica* projektu un līdz 2025. gadam īstenotu Baltijas valstu elektrotīklu sinhronizāciju ar Eiropu.

A. Lots atzinīgi novērtēja jaunās Latvijas un Lietuvas sadarbības iniciatīvas, kas uzsāktas vēstnieka kadences laikā – ikgadējo Baltu balvas pasniegšanu, Latvijas un Lietuvas Ārlietu ministriju neformālos seminārus. Sarunas partneri puda gandarījumu par abās valstīs īstenoto plašo kultūras pasākumu klāstu, atzīmējot Latvijas un Lietuvas valstu simtgades.

Austrumu robeža jāstiprina

Latvijas austrumu robeža ir jāstiprina – jāturpina būvēt žogs un jāveic citi uzlabojumi, lai spētu labāk sargāt robežu ar Krieviju un Baltkrieviju. Amatpersonas apmeklēja pierobežu, lai klātienē apzinātu situāciju.

Latvijas austrumu robeža ir Eiropas Savienības ārējā robeža, tāpēc draudu esot daudz. “Mūsu ārējā robeža kļūst aizvien nozīmīgāka. Mums ir *Covid-19* pandēmija. Ļoti svarīgi, lai mums ir laba robežkontrole un mūsu valstī ienāk cilvēki atbilstoši visām epidemioloģiskajām prasībām – tas ir viens aspekts. Otrs – nenoliedzami, skatoties, kā pēdējā laikā iet ar mūsu kaimiņvalstīm,” sacīja Ministru prezidents Krišjānis Kariņš (*Jaunā Vienotība*).

Un tieši robežai ar Baltkrieviju iepriekšējās nedēļas pievērsa arī Eiropas Savienības uzmanība. Tur pieaug nelegālās migrācijas risks. “Protams, robežsardzei jābūt gataviem visiem scenārijiem. Es zinu, ka robežsardzei ir plāni, kā atbildot uz dažādas pakāpes sarežģījumiem, darbināt vienu vai otru scenāriju un pasargāt mūsu robežu,” norādīja iekšlietu ministre Marija Golubeva (*Attīstībai/Par!*). Tas, ka apgaitām piesaistīta palīgā Zemessardze, liecina, ka trūkst darbinieku. “Ir ļoti svarīgi, lai robežsardzes darbinieki saņem piemaksas par mobilitāti, lai var strādāt no mājām. Lai štata vienības ir aizpildītas,” sacīja Golubeva. Savukārt robežas infrastruktūras un tehniskā nodrošinājuma uzlabošanai nepieciešami grozījumi likumos. Žoga būvniecība uz Baltkrievijas robežas apturēta, jo pieļautas vairākas kļūdas, uz ko pirms pusotra gada norādīja Valsts kontrole.

Kam paredzēti skolēnu dziesmu svētki?

Sabiedrība no šīs vasaras Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētkiem nesaņems to, ko sagaida, jo “citādo” svētku fokusā ir paši svētku dalībnieki un priekā radīšana viņiem. Par to “100g kultūras diskusijā” “Saulē, Pērkon, Daugava, Zooms” paziņoja svētku organizatori. Tāpēc patlaban nav pat svētku programmas. Zi-

SPILGTS CITĀTS

Pārmaiņu laiki. Pirms 30 gadiem un tagad Nav skaidrs, kā dzīvosim nākotnē

Interviju *Dienas Biznesam* sniedzis bijušais Ministru prezidents (1993–1994), valsts reformu ministrs (1992–1993) un vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs (1995–1996), pašlaik uzņēmējs nekustamo īpašumu, būvniecības un IT sektorā Māris Gailis. Viņaprāt, vislielākā nozīme gan pēdējos 30 gados pārdzīvotajam, gan arī nākotnē būs pareizai situācijas izpratnei, zināšanām un adekvātiem politiskajiem lēmumiem.

“Savā ziņā 1991. gads, 2020. un jo īpaši 2021. gads ir līdzīgi ar jaunām vēsmām un cilvēku, sabiedrības, valstu pielāgošanos jaunajai dzīves realitātei. Proti, 1991. gadā tā, kā dzīvojam līdz 1989. gadam, vairs nevarējām, un arī pašlaik, 2021. gadā, vairs nevaram dzīvot tā, kā dzīvojam 2019. gadā. (...) Būtībā, (tolaik pirms 30 gadiem – Red.) visos līmeņos bija jāja izpratne, lai neteiktu, ka tādas dau-

dziem nemaz nebija par kapitālistisko saimniecību, tās niansēm un instrumentiem, un līdz ar to arī neizbēgami bija kļūdaini lēmumi, jo tie balstījās uz sociālisma domāšanu un izpratni. Tautsaimniecības transformācija komplektā ar zināšanu, izpratnes trūkumu prasīja lielus upurējumus, jo no Latvijas saimniecības kartes pazuda ļoti daudzi ražošanas uzņēmumi. (...)

Bez tam Latvijas valsts skaidri definēja, ka ar ražošanu un pakalpojumu sniegšanu nenodarbosies, un pakāpeniski sākās privatizācija, kuŗas rezultātā valsts uzņēmumi ieguva privātus saimniekus. Daudz bija gadījumu, kad par uzņēmuma īpašnieku kļuva uzņēmuma vadītājs, bet viena lieta ir privatizēt uzņēmumu, bet pavisam kas cits – to pārvaldīt tirgus ekonomikas apstākļos un sekmiģi strādāt. Diemžēl, bet īpašnieku un vadītāju zināšanu, kā arī izpratnes trūkums neļāva runāt par ilgtspējīgu saimniecību, un ne viena vien fabrika pēc kāda brīža pārvērtās par graustu, bet Rīgā reizēm – par miljoniem vērtu nekustamo īpašumu. (...) Diemžēl arī pašlaik, tieši tāpat kā 1991. gadā, daudziem nav īstas skaidrības par to, kā dzīvosim nākotnē, jo šķiet, ka *Covid-19* pandēmija tik ātri neatkāpsies. Jaunāko laiku realitāte ir tāda, ka globālie pārvadājumi ar konteineriem ir ļoti būtiski sadārdzinājušies un arī to piegāžu termiņi kļuvuši daudz garāki, un tas nozīmē, ka tepat, Eiropā, vajadzētu ražot to, ko pašlaik ražo Ķīnā vai jebkur citur Dienvidaustrumāzijā. Šī ir kārtējā lielā iespēja piesaistīt investorus, atvērt jaunas ražotnes un paplašināt esošās arī Latvijai un ne tikai! Tā ir jauna, pasaulē vēl nebijusi situācija, kad būtībā mainās gadu desmitiem ierastā pasaules kārtība, kad pakāpeniski visa ražošana pārcēlās uz Ķīnu un Dienvidaustrumāziju, bet tagad lēnām notiks pretējais process. Savā ziņā Rietumu demokrātijas valstīs centīsies nepieļaut Ķīnas kļūšanu par lielāko ekonomiku pasaulē, uz otro vietu nobīdot ASV.”

nāms vien, ka svētku norišu filmēšana iet pilnā sparā un plašāka sabiedrība ieskatu tajās gūs no 18. septembra, kad LTV ekrānā tiks pārraidīti šobrīd topošie videostāsti un koncertieraksti. “Citādo” svētku idejas pretinieki šaubās, vai dalībniekiem plānotās “norises” radīs apziņu, ka viņi piedalījušies dziesmu un deju svētkos un dos vajadzīgo sajūtu dziesmu un deju svētku tradīcijas stiprināšanai.

Skolām pirkis gaisa kvalitātes mērītājus par 3,7 miljoniem eiro

Valdība 14. jūlijā, atbalstīja gaisa kvalitātes mērītāju iegādi skolām par 3,7 miljoniem eiro. Lai bērni varētu atgriezties mācībās klātienē, nozīmīga ir gaisa kvalitāte klasē, jo skābekļa trūkums ne tikai pasliktina mācību rezultātus, bet slikti ventilētā telpā vieglāk inficēties ar *Covid-19*. Lai katrs skolotājs varētu sekot līdzi gaisa kvalitātei klasē, tiks iegādāti gaisa kvalitātes mērītāji. Tie tiks izvie-

toti visās valsts un pašvaldību dibināto skolu mācību klasēs. Sākot no pirmsskolām līdz vidusskolām. Mērītāju izmaksas ir 3,7 miljoni eiro, no kuŗiem gandrīz 2 miljoni eiro ir pāri palikusi nauda no projekta, kur pašvaldības varēja pieteikties skolu ventilācijas sistēmu pilnveidošanai. Gaisa kvalitātes mērītājus paredzēts uzstādīt jau rudenī.

Ciblas novadā sāk uzstādīt sādžu zīmes latgaliešu valodā

Ciblas novadā šomēnes sākts uzstādīt vairāk nekā 60 norādes 33 salu jeb sādžu apzīmēšanai latgaliešu valodā. Uz vietvārdu lietošanu ceļā zīmēs mudina arī izsludinātais Latviešu vēsturisko zemju likums. Tajā ne tikai latgaliešu, bet arī libiešu valodas iedzīvotājiem ir jāizmanto vietu un ielu nosaukumus nodēvēta par valsts un pašvaldību pienākumu.

(Turpinājums 4. lpp.)

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

(Turpināts no 3. lpp.)

“Tas ir uzskatāms par vērtīgu papildinājumu līdzšinējam Valsts valodas likumam, kas skaidri pasaka, kādas vēl valodas formas ir īpaši atbalstāmas,” sacīja Valsts valodas centra galvenais lingvists Agris Timuška. Lingvists gan uzskata, ka, ja publiskā informācija tiek izvietota latgališu valodā, tai jābūt arī latviešu valodā. Tāpēc par Ciblas novadā uzstādītajām zīmēm viņš nav apmierināts. “Būs jāvērtē kopā ar kollēģiem un juriskonsultiem, kādā veidā griezties pie pašvaldības, kādi ieteikumi, kādā rīcībā no viņiem gaidāma,” sacīja Valsts valodas centra galvenais lingvists.

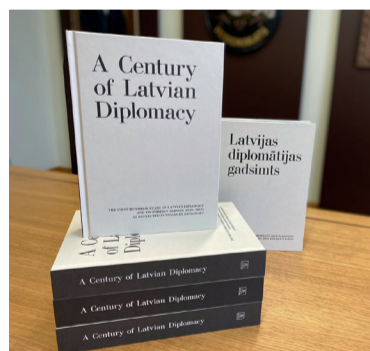
Latvijas Pasts iepazīstina ar skaistu pļavu puķi

Latvijas Pasts izdevis jaunu pastmarku un aploksnī, kas veltīta Latvijā reti sastopamam un aizsargājamam dabisko pļavu augam – jumstiņu gladiolai.

Latvijā gladiola sastopama diezgan reti un nevienmērīgi – mitrās pļavās, krūmājos mežmalās, īpaši Daugavas un Lielupes ielejā.

Klajā nācis krājuma “Latvijas diplomātijas gadsimts” izdevums angļu valodā

2021. gada jūlijā, kad Latvijas ārlietu dienests atzīmē 102. gadskārtu, ir nākusi klajā grāmata “Latvijas diplomātijas gadsimts: Latvijas diplomātijas un ārlietu dienesta pirmais gadsimts (1919–2019) diplomātu esejas” izdevums angļu valodā. “Šī ir pirmā grāmata latviešu un tagad arī angļu valodā, kurā lasāmas Latvijas diplomātu sarakstītas esejas par Latvijas ārpolitiskās darbības virzieniem un tematiem teju 360 grādu leņķī. Grāmata ar diplomātu acīm aptver laika posmu no 20. gadsimta sākuma, kad ideja par Latvijas valsti vēl tikai tapa. Tā caurvij Latvijas valsts dibināšanu 1918. gada 18. novembrī, pirmās desmitgades Latvijas ārlietu dienestā, okupācijas gadus un valstiskuma atjaunošanu.

Mūzikas akadēmijas absolventu lokā arī studentes no Ķīnas

Pirmo reizi Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijas vēsturē šogad bakalaura studiju programmu absolvējušas divas studentes no Ķīnas. Sarunā ar LR3 “Klasika” pianistes **Jacjana Huana (Yaqian Huang)** un **Mendzje Sja (Mengjie Xia)** stāsta par savu pieredzi Latvijā un atšķirībām mūsu un Ķīnas kultūrā, atklāj savus spilgtākos iespaidus un atmiņas, kas saistās ar Latviju, kā arī dalās pārdomās par latviešu un ķīniešu klasisko mūziku.

Atjaunotā Krustpils pils viesus gaida ar interaktīvām ekspozīcijām

Brīnišķīgas pārvērtības piedāvājumi senā Krustpils pilī, kas astoņsimt gadu laikā vairākas reizes degusi un karos postīta, taču vienmēr no jaunā celta un atjaunota tās sākotnējā vietā. Šovasar pils sagaida viesus ar jaunām interaktīvām ekspozīcijām un ikvienam apmeklētājam jebkurā dienā atvērta pils dārzus.

Jēkabpils Vēstures muzeja komūnikāciju nodaļas vadītāja Kate Riekstiņa ieskicē pils atjaunošanas darbos paveikto: “19. gadsimta otrā pusē ir laiks, kad šeit ir atradusies precīzi tāda pati strūklaka, kādu šobrīd varat redzēt. Viss, ko mēs esam darījuši atjaunošanas gaitā, ir ņemts no 19. gadsimta otrās puses fotografijām, mēs neesam neko izdomājuši.”

1237. gadā pili licis uzbūvēt Rīgas archibīskaps Nikolajs de Magdeburgs kā nocietinājumu ceļā no Rīgas uz Daugavpili. 16. gadsimta vidū tā nonāca Polijas karaļa Stefana Batorija īpašumā. Polijas karalis 1585. gadā pili uzdāvināja baronam Nikolausam fon Korfam, kuŗa dzimta Krustpili saimniekoja vairāk nekā 300 gadus. Ienākot pils ieejas vestibilā, skatam paveras Korfu dzimtas ģerboņi, kas tika atklāti, restaurējot šo telpu.

Kate Riekstiņa stāsta: “Par šo ģerboni leģenda vēsta, ka lilija, kas redzama pa vidu ģerbonī, ir nākusi baroniem dāvanā no Francijas karaļa par to, ka viens no baroniem kādā no kariem izgābis Francijas karalim dzīvību, un viņš no sava ģerboņa uzdāvina liliju barona fon Korfa ģerbonim. Ja mēs par saglabātajām lietām ieejas vestibilā runājam, tad tā ir marmora grīda, kas šeit ir sagla-

bājusies, – šī ir tā grīda, kur baronu kājas noteikti ir staigājušas.”

Krustpils pils noslēpumus glabā arī spoku stāsts. Savulaik kāda nabadzīga latviešu kalponite iemīlējusi bagāto baronu fon Korfu dēlu. Dēla vecāki, pretojoties šai mīlestībai, ievilinājuši nabaga kalponiti tumšajos pagrabos un kalpiem likuši aizmūrēt visas ejas.

“Šo spoku mēs Krustpili dēvējam par brūno dāmu un, atjaunojot pils telpas, mēs esam viņai ierādījuši goda vietu, un šeit stendā var aplūkot dažādus stāstus, ko brūnā dāma stāsta,” stāsta Kate Riekstiņa.

20. gadsimtā pils turpinājusi piedzīvot īpašnieku maiņas, līdz nonākusi Jēkabpils Vēstures muzeja paspārnē.

“Viena no Krustpils pils reprezentīvajām telpām ir ēdamzāle brīnišķīgā ozolkoka panelējumā izpildīta, un uz griestiem varat lūkoties gandrīz 200 gadus senos ozolkoka panelējuma griestos,” atzīmē Kate Riekstiņa. “Esam nonākuši līdz Krustpils pils lielākajai un greznākajai zālei, kur baronu fon Korfu laikā notiek balles, dzimšanas dienas svinības, Ziemassvētki tiek svinēti. Šī zāle mums kalpos koncertiem, lieliem skaistiem koncertiem, priecēs ikvienu apmeklētāju.”

Savukārt pils pirmajā stāvā izveidota jauna interaktīva Jēkabpils pilsētas vēstures ekspozīcija.

Noslēgusies pieteikumu atlase

Nacionālā kino centra rīkotajam Baltijas jūras dokumentālo filmu forumam (*Baltic Sea Docs*), kas norisināsies no 1. līdz 12. septembrim. Rīkotāju un starptautisku ekspertu komisija dalībai forumā atlasījusi 18 topošu dokumentālo filmu projektus no 17 valstīm, informēja organizatori. Forumā piedalīsies trīs filmu projekti no Latvijas: “Putnubiedēkli” – režisores Lailas Pakalniņas skats uz dzīvnieku un cilvēku ceļu krustošanos Rīgas lidostā (producenti Uldis Cekulis, “VFS Films”), “Tēva bērni” – režisora Kārļa Lesiņa personīgs stāsts par savu tēvu un viņa pieciem bērniem (producenti Dominiks Jarmakovičs, *Woodpecker Pictures*), un Staņislava Tokalova filmas projekts “Iestrēguši”, ko režisors veido par savu vecmāmiņu, mammu un māsu – Latvijā dzīvojošas krievu ģimenes trīs paaudžu sievietēm.

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

Ziņas isumā

• 19. jūlijā Ventspils Augstskolā (VeA) tika atklāta **Starptautiskā Lingvistikas olimpiāda**, aģentūru LETA informēja VeA vecākais sabiedrisko attiecību speciālists Edgars Žukovskis. Tā ir viena no 17 starptautiskajām zinātņu olimpiādām, un dalību tajā šogad apstiprinājuši gandrīz 300 skolēni no 32 pasaules valstīm.

• 14. jūlijā Ņujorkā tika parakstīts kopīgs komūnikē par **diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Gvinejas Bisavas Republiku (Re-**

VĒSTNIECĪBU ZIŅAS

KANADA. 13. jūlijā Latvijas vēstnieks Kanadā Kārlis Eichenbaums attālinātā sanāksmē ar uzņēmēju un kultūras atbalstītāju Robertu Zeidleru, kā arī ar Hamiltonas latviešu organizāciju asociācijas “HALO” sekretāri un pasākumu koordinatori Baibu Bredovsku un vēstniecības kultūras jautājumu koordinatori Solvitu Rakitko pārrunāja pirmo Latvijas dalību Hamiltonas Mākslas galerijas filmu festivālā (*The Art Gallery of Hamilton Film Festival*) š. g. rudenī. Latvijas vēstniecība festivālam piedāvā vairākas Latvijas spēlfilmās, kas informē par Latviju, izskaidro un palīdz izprast tās vēsturi un likteni.

• 14. jūlijā Latvijas vēstnieks Kanadā Kārlis Eichenbaums Latvijas Valsts prezidenta Egila Levita uzdevumā pasniedza IV šķiras Triju Zvaigžņu ordeni **Albertam Mārim Vitolam**. Ilggadējais Kanadas latviešu izglītības, kultūras un sabiedriskais darbinieks, kas veicinājis latviešu tautas kultūras saglabāšanu un Latvijas brīvības atgūšanu, par sevišķiem nopelniem Latvijas valsts labā par Triju Zvaigžņu ordeņa virsnieku iecelts 2020. gada 30. oktobrī.

IZRAĒLA. Izraēlas Tieslietu ministrijā tika reģistrēta Latviešu kultūras biedrība Izraēlā. Biedrība ir izvirzījusi sev galvenos mērķus un uzdevumus – plašāka Izraēlas sabiedrības iepazīstināšana ar Latvijas kultūru un tās mantojumu, divpusējo starptautisko attiecību starp Latviju un Izraēlu stiprināšana, atbalsta sniegšana latviskās dzīvesziņas saglabāšanā tautiešu vidū Izraēlā. Latviešu biedrības dibināšanas svinīgais pasākums notiks š. g. rudens pusē. Saskaņā ar oficiālajiem statistikas datiem (uz 01.01.2021.) Izraēlā ir reģistrēti 4886 Latvijas pilsoņi.

ČECHIJA. 13. jūlijā Ārlietu ministrijas pirmā divpusējā departamenta direktors Andžejs Viļumsons piedalījās Prāgas Eiropas samitā diskusijā par ES Austrumu partnerību. A. Viļumsons uzsvēra, ka sniegt atbalstu Austrumu partnerības valstīm šobrīd ir vēl aktuālāk nekā jebkad agrāk. Svarīgi, lai Austrumu partnerība sniegtu tās partnervalstīm iespēju izdarīt brīvu izvēli, stiprinot to suverenitāti. Prāgas Eiropas samita diskusija par Austrumu partnerību tika rīkota ar Latvijas vēstniecības Čehijā atbalstu.

UZBEKISTĀNA. No 14. līdz 16. jūlijam Zemkopības ministrs Kaspars Gerhards darba vizītē tikās ar Uzbekistānas lauksaimniecības ministru Džamšidu Hodžajevu, Valsts Mežsaimniecības komitejas vadītāja vietnieku un citiem Uzbekistānas partneriem, lai pārrunātu aktuālos divpusējās sadarbības jautājumus.

pubblica da Guiné-Bissau). Kopīgo komūnikē Latvijas vārdā parakstīja vēstnieks, pastāvīgais pārstāvis ANO Ņujorkā Andrejs Pildegovičs. Gvinejas Bisavas vārdā – vēstnieks, pastāvīgais pārstāvis ANO Ņujorkā Henriks Adriano Da Silva (*Henrique Adriano Da Silva*).

• Valdība 14. jūlijā atbalstīja **obligātu** vakcinācijas pret *Covid-19* prasību ārstniecības, sociālās aprūpes un izglītības iestādēs no 1. oktobra. Savukārt citās nozarēs, ja darbinieks strādā saskarsmē ar klientiem vai ir nozīmīgs uzņēmuma darbībai, darba devējiem būs tiesības pēc 1. oktobra atlaist nepotētos darbiniekus. Par izmaiņām vēl jālemt Saeimai.

• Bijušais Ventspils mērs **Aivars Lembergs (attēlā)** ir pārsūdzējis pirmās instances tiesas spriedumu, ar kuŗu viņam par koruptīvajiem noziegumiem piespriests piecu gadu cietumsods, kā arī

mantas konfiskācija un 20 000 eiro liels sods.

• Bijušais politiķis **Ainārs Šlesers** savu jauno partiju grasās dibināt 14. augustā. Šlesers kongresā soloties nosaukt pretendents ministru, Saeimas priekšsēža un Valsts prezidenta amatam. No tā brīža partija sāksot 14. Saeimas vēlēšanu kampaņu, kuŗā šie cilvēki iesaistītos. Šlesers neatklāj, kāds būs partijas nosaukums, taču plašsaziņas līdzekļos atzīmē, ka dažas pazīmes liecinot, ka nosaukums “varētu būt kaut kas jau labi aizmirsts”,

...MAYBE THE LONGEST CHIPS IN THE WORLD...

• Pēc tam, kad Holivudas aktrise Sāra Džesika Pārkerē sociālajos tīklos pieminēja SIA “Pērnies L” ražotās **kartupeļu čipsu plāksnītes** “Long Chips”, būtiski augusi šo čipsu popularitāte Latvijā, atzina “Pērnies L” eksporta direktors Kristaps Radziņš.

Ziņas sakopojis **P. Karlsons**

JURIS
LORENCIS

Divas apaļas un nozīmīgas jubilejas Krievijas (patiesībā arī Latvijas) vēsturē pieminam šajā gadā. Pirmā pa pusei aizmirsta un jau pagājusi – 140 gadi kopš cara Aleksandra II nogalināšanas 1881. gada 1. martā Pēterburgā. Otrā vēl tikai priekšā. 1991. gada 19. augustā paiet 30 gadi kopš tā saucamā Augusta puča Maskavā. Pa vidu – 110 gadi Krievijas impērijas, Padomju Savienības un modernās Krievijas vēstures. Arī neilgie Latvijas “pirmās neatkarības” gadi (1918 – 1940), kas mūsu tautu vismaz uz laiku paglāba no Staļina režīma šausmām. Krievijas vēstures pazinēji uzskata, ka kreiso teroristu sarakotais atentāts pret Aleksandru II iezvanījis Krievijas impērijas sabrukumu, ko noslēdzis Augusta pučs un impērijas mantnieces, Padomju Savienības sabrukums. Un esot tikai loģiski, ka tas noticis tieši augustā, kas Krievijai esot “liktenīgais mēnesis”. Krieviem pat ir tāds teiciens – “pārdzīvosim augustu, visu pārdzīvosim”.

Lūk, daži piemēri. 1914. gada 1. augusts – Vācija piesaka karu Krievijai. Eiropā sācies Pirmais pasaules karš. Manu vectēvu Augustu Dambrovu iesauc cara armijā, viņš piedalās Augustovas

kaujās tagadējās Polijas teritorijā un krīt vācu gūstā. Tikmēr milzīgā impērija pamazām virzās uz katastrofu. Pēdējais izmēģinājums apturēt chaosu un draudošo boļševiku apvērsumu – ģenerāļa Lavra Korņilova neveiksmīgais dumpis 1917. gada augustā. Un tagad daži datumi no jaunāko laiku vēstures. 1986. gada 31. augusts – pasažieru kuģa “Admirālis Nahimovs” katastrofa Melnajā jūrā. Toreiz bojā gāja 423 cilvēki. 1991. gada 19. augusts. Jau pieminētais Augusta pučs, kad grupa kompartijas funkcionāru, armijas un čekas ģenerāļu mēģināja sagrābt varu Padomju Savienībā. Iznākumu mēs zinām – PSRS sairums un pilnīga Latvijas neatkarības atgūšana.

1996. gada 31. augusts. Pēc pazemojošās Krievijas armijas sakāves Čečenijas karā prezidenta Borisa Jeļcina valdība paraksta tā saucamo Hasavjurtas vienošanos, būtībā atzīstot Čečenijas republikas neatkarību *de facto*. Krieviem tas bija milzīgs nacionāls pazemojums, kas veicināja Vladimira Putina nākšanu pie varas. 1998. gada 17. augusts. Procentu maksājumi par starptautiskajām parādzīmēm pārsniedz Krievijas budžeta ie-

spējas, un valsts pasludina maksātspēju. Krievijā sākas saimnieciskā krīze, daudzi cilvēki zaudē savu ietaupījumu un kļūst par nabagiem. 1999. gada 7. augusts. Čečenu kaujinieki iebrūk kaimiņu republikā Dagestānā. 2000. gada 8. augusts. Terora akts Puškina metro stacijā Maskavā, bumbas sprādzienā tiek nogalināti 13 cilvēki. 2000. gada 12. augusts. Barenca jūrā Krievijas ziemeļos nogrimst atomzemūdene “Kursk”, bojā iet 118 matroži un virsnieki. 2000. gada 27. augusts. Aizdegas viens no Maskavas simboliem, 540 metrus augstais Ostankino televīzijas tornis. Ugunsgrēkā dzīvību zaudē trīs cilvēki, Krievijas galvaspilsētā uz laiku tiek pārtraukta televīzijas pārraide. Un pavisam nesens notikums – prezidenta vēlēšanas Baltkrievijā (ko daudzi krievi uzskata par Krievijas daļu) 2000. gada 9. augustā. Tajā visai apšaubāmā veidā (tika saņemtas neskaitāmas liecības par vēlēšanu viltošanu) uzvarēja diktators Aleksandrs Lukašenko. Baltkrievijā sākās masu protesti, kas atstāja milzu ietekmi uz sabiedrisko domu Krievijā.

Es neesmu pieminējis vēl kādu atceres dienu augusta mēnesī, ap kuŗu kā centrālo asi griežas

20. gadsimta Eiropas vēsture. Tas ir 1939. gada 23. augusts, Molotova-Ribentropa pakta parakstīšanas brīdis Maskavā. Fotografijas to dienu laikrakstos rāda Molotovu, Ribentropu un smaidošo Staļinu. Tagad mēs zinām – tobrīd uz kartes tika vilkta trekna līnija, kas sadalīja Eiropu ietekmes sfērās. Ka tieši šeit meklējams sākums Otrajam pasaules karā, naktij no 31. augusta uz 1. septembri, kad nacistu armija pārgāja Polijas robežu. Sekoja Polijas okupācija un sadalīšana starp Vāciju un Padomju Savienību. Notikums, ko atzīmēja ar kopīgu vērmachta un sarkanarmijas parādi 1939. gada 22. septembrī Brestā. Latvijā tobrīd vēl ritēja mierlaika dzīve, bet čekas un gestapo moku kambaros mira poļu patrioti. Nacistu okupētajā Polijas daļā ebrēji jau nēsāja dzeltenas zvaigznes, viņu nosūtīšana uz nāves nometnēm bija tikai laika jautājums. Līdz Latvijas okupācijai un aneksijai bija atlicis nepilns gads. 1939. gada 23. augusts ir diena, ko nelabprāt atceras šodienas Krievijas politiķi. Vēl vairāk – viņi cenšas to noliegt. Šī gada 1. jūlijā prezidents Putins parakstīja likumu, kas aizliedz vilkt vēsturiskas paralēles, sali-

dzināt Vācijas un PSRS mērķus un darbību Otrā pasaules kara laikā. Katram, kuŗš publiski pau- dis uzskatu, ka arī PSRS vainojama Otrā pasaules kara izraisīšanā, draud kriminālatbildība.

Tajās liktenīgajās 1991. gada augusta dienās es atrados Vācijā, Mīnsterē, kur darbojos PBLA informācijas birojā. Puča pirmajā dienā likās, ka starp mani un Latviju varētu nolaisties jauns “dzelzs aizkars”. Ka es, iespējams, nekad vairs nevarētu atgriezties dzimtenē un satikt tuviniekus. Augusta pučs ilga tieši trīs dienas. Šajā laikā es jutos kā bēglis, kā trimdinieks. Beidzot tā pašam sapratu, kā jutās latvieši, kuŗi 1945. gada pavasarī sēdās laivās Kurzemes krastā un cēlās pāri jūrai uz Zviedriju. Paldies Dievam, mana trimda ilga tikai trīs dienas. Bet bija cilvēki, kuŗi tajā pavadīja visu atlikušo mūžu.

Šī publikācija sagatavota ar Mediju atbalsta fonda finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par publikācijas saturu atbild biedrība “Laiks-BL”

MAF
Mediju atbalsta fonds

KĀRLIS
STREIPS

Svētdien, 18. jūlijā, Latvijas Slimību profilakses centrs ziņoja, ka valstī iepriekšējā diennaktī pierēģistrētas 33 jaunas Covid-19 infekcijas. 16. jūlijā bija ziņa, ka 33 procenti valsts iedzīvotāju pilnībā vakcinēti.

Latvijā, diemžēl, ir ļoti aktīvi un trokšņaini cilvēki, kuŗi iebilst pret potēšanu. Viens no barvežiem šajā ziņā ir Saeimas frakcijām nepiederošais deputāts Aldis Gobzems, par ko mūsu laikrakstā jau ticis ziņots. Salīdzināt prasību nēsāt sejas maskas un nepieciešamību vakcinēties ar vienu no baidāmajiem noziegumiem cilvēces vēsturē, manuprāt, ir augstākā mērā nekrietnība! Saeimas Mandātu un ētikas komisija nobalsoja deputātu izslēgt no vienas Saeimas sēdes, kas man šķiet pārāk maigs sods.

Mulstu. Knapi viena trešā daļa mūsu valsts iedzīvotāju ir vakcinējušies pret globālo pandēmiju! Mēs visi mūža gaitā esam saņēmuši potes. Esmu pārliecināts, ka Čikāgas priekšpilsētā, kur uz augu, mani nebūtu skolā laiduši, ja es nebūtu izpotēts. Latvijā tāpat ir bijušas obligātas vakcinācijas programmas gan pirmās brīvvalsts laikā, gan arī okupācijas laikā. Pateicoties baku potei, pasaule ar šo slimību tika galā, par pilnīgi izskaustu to atzina vien 1977. gadā.

Mūsu laikraksta šajā numurā

publicēta saruna ar Pasaules Brīvo latviešu apvienības vadītāju Kristīni Saulīti, kuŗa 30 gadus dzīvojusi Austrālijā. Atbildot žurnālistei Mārai Libekai uz jautājumu – “Latvijā ir pieejamas vakcīnas, bet sapotējušies tikai nedaudz vīrs 30 procentiem. Kāpēc mums nesokas šajā ziņā?”

K. Saulīte atbild: “Pandēmijas laikā ir izgaismojušās vairākas lietas, un viena no tām – ko mums, sabiedrībai, nozīmē zinātne, vai mēs zinātniekiem uzticamies, vai mēs viņus vispār ievērojam. Zinātne taču ir tā, kas virza pasauli uz priekšu. Vai mēs viņus uzskatām par kaut ko mistisku, gandrīz vai traucēkli, kas kaut kur kaut ko pēta? Vairāk uzticamies kaimiņienei Martas tantei, kas savukārt savu “patiesību” ir saņēmusi no kaimiņienes Maijas, kuŗa to ir noklausījusies tirgū. Esmu runājusi ar daudziem cilvēkiem un mēģinājuši saprast, kas ir tas, kāpēc cilvēki saka nē, es tomēr nepotēšos. Tās ir dziļas, nepamatotas bailes no nezināmā. Cilvēki lasa sociālajos tīklos pausto, klausās dažādus stāstus, kas izplatās vēja ātrumā un ne vienmēr ar labu nodomu. Svarīgi ir uzrunāt tos, kuŗiem ir bailes, līdz kuŗiem nenonāk informācija vienkāršā, saprotamā veidā. Tur nu gan būtu nepieciešamas nevis lielas reklāmu kampaņas, bet individuāla attieksme.”

Viedi vārdi! Man nekad nav nācis prātā apšaubīt zinātņu zinātniekus. Mans tēvs bija ķīmiķis, un es esmu pārliecināts – ja zinātne ir izgudrojusi vakcīnu, kuŗa mani pasargās no smagas slimības, tad, paldies, zinātne, saki, kad un kur, un es būšu klāt to saņemt!

Ir ļaudis, kas, acīmredzot, ir nolēmuši uztaisīt histēriju. Francijā aizgājušajās brīvdienās simtu tūkstoši izgāja ielās, lai blautu pret savas valsts noteikumiem Covid-19 sakarā. Tapa uzbrukts vienam vakcinācijas centram Francijas dienvidaustrumos, tas pamatīgi izdemolēts. Amerikā Floridas gubernators ir sācis vākt naudu nākamā gada vēlēšanām, savā mājaslapā pārdodot kreklīņus un citas preces, ar kuŗām cilvēki būtībā nīrgājas par Amerikas galveno infektologu Antoniju Fauči. Lai gan Floridā patlaban Covid-19 ir atgriezies ar jaunu spēku. Otrs lielākais infekciju un hospitalizēšanas skaits visā Amerikā, un gubernators par to grib paņirgāties!? Viņš visus ierobežojumus savā štatā atcēla jau 1. jūlijā. Kāpēc? Tauta it kā to grib...

Latvijas Nacionālo bruņoto spēku vadība jau pirms laba laika noteica, ka visiem kaŗavīriem un Bruņoto spēku darbiniekiem vakcīna ir obligāta. Ministru kabinets 14. jūlijā noteica obligātu vakcināciju visiem

ārstniecības, sociālās aprūpes un izglītības darbiniekiem, turklāt līdz 1. oktobrim. Pēc tam darba devējam būs tiesības no viņa atvadīties. Šis priekšlikums vēl jāapstiprina Saeimā, kuŗa patlaban ir vasaras brīvdienās. Varam būt droši, ka spieģšana no opozīcijas būs varena, un nav nekādu garantiju, ka populistiskāk noskaņotās valdības koalīcijas partijas arī varētu sākt buntoties.

Taču reizrēķins ir vienkāršs. Nupat mēs Latvijā piedzīvojām nedēļu, kur katru dienu gaisa temperatūra bija pāri 30 grādiem (Fārenheita skalā – 86 gra-

di). Taču rudens tuvojas, ļaudis atkal vairāk sāks pulcēties telpās, un komentāru vēlos nobeigt ar tekstu, ko kāds cilvēks vārdā Pēteris uzrakstīja zem manas esijas: “Ja negribat eksperimentēt ar vakcināciju, tad kovids eksperimentēs ar jums.”

Tieši tā! Jau tagad Skolēnu dziesmu un deju svētki notiek virtuāli, kas manā izpratnē nozīmē to, ka tie nenotiek. 23. jūlijā Tokijā sāksies Olimpiskās spēles, un tur jau vairāk nekā 50 Covid-19 infekcijas gadījumu. Skatītāju nebūs, vispār. Vai vairāk nekā 60% Latvijas iedzīvotāju joprojām šaubās?

ZIŅAS	BIZNESĀ PORTĀLS NOZARE.LV	ARHĪVS	APSKATI
PR SERVICE	MEDIJU MONITORINGS	TULKUJUMI	FOTO UN VIDEO

LETA
 nacionālā informācijas aģentūra

Marijas iela 2, Rīga, LV – 1502
 marketing@leta.lv
 +371 – 672 225 09
 www.leta.lv

Divi cipari

SIRDS DARBS

PLMC izpilddirektors Kārlis Kanderovskis, mākslinieces Laima Puntule un Anne Marija Udsena pirms izstādes “SEE BEYOND” (Skatoties aiz) atklāšanas par mākslu, dzīvi un Latviju intervijā Sallijai Benfeldei

Ir ļoti karsta vasaras pievakare, Pasaules latviešu mākslas centra (PLMC) pagalmā atrodam ēnainu vietu, noliekam priekšā ūdens pudeles, jo bez tām pēdējās nedēļās Latvijā, arī Cēsīs, ir grūti izturēt. Izstādes atklāšana ir jau nākamajā dienā, un visi tās iekārtošanas darbi ir paveikti. Sākam sarunāties ar centra izpildītāju Kārli Kanderovski, pēc brītiņa pievienojas arī abas mākslinieces. Laima Puntule, latviešu māksliniece, jau deviņus gadus dzīvo Dānijā, bet Anne Marija Udsena, dāniete, ir pārcēlusies uz Zviedriju. Abas iepazinušās, braucot uz biennāli Berlinē. Laima Cēsīs nav bijusi gadus desmit, piecpadsmit, bet Anne Marija Baltijas valstīs, tāpat arī Latvijā, ir pirmo reizi.

Kārli, pirms diviem gadiem intervija sacījāt, ka gribētu dzīvot Latvijā, šopavas arbraucāt, sacījāt, ka tagad dzīvosiet šeit, bet pēc tam tomēr uz mēnesi atgriezāties Čikāgā. Iznāks tomēr braukāt no Cēsīm uz Čikāgu un atpakaļ?

Kārlis Kanderovskis. Ceru Latvijā tagad dzīvot ilgāku laiku. Sākumā domāju, ka gadu sadalīšu uz pusēm starp Cēsīm un Čikāgu, bet tad sapratu, ka tomēr gribu dzīvot Cēsīs. Mazliet ironiski: man ir dārzs un Ziemassvētki Čikāgā, jo tur ir mana tēva māja, tur ir arī mani vecāki. Piecus mēnešus biju iesprostots Čikāgā pandēmijas dēļ. Tagad esmu šeit, tiks atvērta šogad pirmā izstāde. Iecerēta arī Ulvja Alberta, latviešu fotografa, kas dzīvoja Losandželosā un fotografēja Amerikas slavenos cilvēkus, izstāde. Tā notiks sadarbībā ar galeriju *Birkenfelds*, Rīgā, kur Ulvim savulaik bija izstāde, bet Cēsīs būs pirmo reizi.

Atlikušo mūžu pavadīt Cēsīs vēlas arī mana mamma, Lelde Kalmīte. Šogad, iespējams, tas vēl nenotiks viņas darba dēļ, bet mums jau ir sapņi un plāni par to, kā mamma varētu te dzīvot un ko viņa varētu darīt. Cēsīs viņa daudz zīmēja un gleznoja, te tas bija viegli – varbūt to var saukt par iedvesmu, ko dod Cēsīs, kultūra, miers visapkārt. Tas ir mūsu lielais sapnis – dzīvot šeit, pavisam.

Es domāju, ka Čikāgai ir daudz vairāk ko mācīties no Cēsīm, nevis otrādi. Es nejūtos kā starp divām saulēm, es esmu istajā, pareizajā vietā. Mazliet ironiski – Čikāgā mums ir dārzs, bet Cēsīs es dzīvoju dzīvoklī. Cēsīs es dzīvoju pilsētas centrā, Čikāgā mums ir kluss rajons. Sākumā domāju, ka varbūt Latvijā gribu lauku māju, bet tad sapratu, ka esmu ar mieru palīdzēt draugiem lauku darbos, paciešoties istos laukos, bet ikdienā man patīk dzīvot mazpilsētā, par zemieku tomēr negribu kļūt. Man cits amats (*smejas*), man patīk spēlēties ar gaismām, krāsot sienas, iekārtot izstādes.

Kas vajadzīgs sapnim, lai tas piepildītos?

Mammai vajag, lai Cēsīs būtu, ko darīt, viņai vajag jaunus pro-

jektus, viņa nav cilvēks, kuŗš var iet pensijā un sēdēt, salicis rokas klēpī.

Kāda ir jūsu vasara Latvijā un Cēsīs?

Kārtīgi nosvinēju Jāņus pie drauga, kas nodarbojas ar bioloģisko lauksaimniecību Zemgalē. Viņš atguva savu senču īpašumu, tagad saimnieko, nelietojot ķīmiju. Varēju uzvilkt baltu kreklu un dziedāt līgo dziesmas. Esmu

jau mums bija galvās. Kārlis piekrita, tas viņu ieinteresēja.

Kārlis Kanderovskis. Mans mērķis ir aicināt latviešus, kuŗi tagad strādā ārpus Latvijas, ne tikai izstādīt tās trimdas paaudzes darbus, kas izbrauca pēc kaŗa, daudzi ir aizbraukuši arī pēdējos desmit gados.

Laima. Es nezīnu, vai atgriezīšos. Cik spontāni es aizbraucu, tikpat spontāni es varu atgriez-

Saprotu, ka liekas neticami, bet dažreiz tā notiek. Četrus gadus nodzīvojam mazmazitiņā pilsētiņā pašos Ziemeļos, bet man tā bija pārāk maza. Pārcēlamies uz Kopenhāgenu.

Vai var salīdzināt latviešu un dāņu dzīves ritmu, izjūtu, stilu?

Laima. Pirmajā brīdī liekas, ka mēs esam ļoti tuvi, daba līdzīga, mentalitāte arī, bet, kad dzīvo ilgāku laiku, saproti, ka atšķirība

pasaules līmeņa mākslinieki. Kā tas ir jūsuprāt, raugoties no zināma attāluma?

Laima. Tas nav tik vienkārši, ir komercmāksla, ko pārdod, un ir māksla. Reizēm gribas pārnest, ka tā māksla ir uz katras krūzītes, bet mākslinieks no tā dzīvo. Ko viņam var pārnest?! Ar gadiem es esmu kļuvusi mazliet pielaidīgāka, ne tik kategoriska. Man ir maizes darbs un ir mana māksla, ar kuŗu es nevaru izdzīvot, tāpēc daudzi mākslinieki maizi pelna kādā darbā, bet pārējā laikā rada mākslu. Tādēļ tādi kategoriski apgalvojumi par provinciālismu nav vietā. Un vēl jāsaprot, ka es negribu būt atkarīga no tā, ko es pārdodu, jo līdzko labi pārdod, sāc labi ražot, un mākslai vairs lāgā nav vietas.

Vai Cēsīs arī kaut ko paguvāt apskatīt – Mākslas festivālu, piemēram?

Laima. Cēsīs savaldzināja, te viss notiek. Saprotu, ka ziemās mazās pilsētās ir daudz klusāks, bet nevar teikt, ka kultūras nav vispār. Mazajā pilsētiņā, kur sākumā dzīvoju Dānijā, nekādas kultūras daudz nebija, tur man bija grūti. Te biju gan uz Mākslas festivāla pasākumiem, gan uz ungāru rotu izstādi Izstāžu zālē. Te dzīvība izskatās dabīga, ista. Iespējams, tā ir tāda kustība – prom no lielajām pilsētām. Esmu dzirdējusi, ka daudzi brauc prom no Rīgas, un Kopenhāgenā notiek tieši tāpat. Dārdzība, zināms lielpilsētu snobisms, un cilvēki dodas ārā no pilsētām. Esmu ļoti priecīga, ka mūsu izstāde notiek Cēsīs, nevis Rīgā.

Kārlis. Mums bija ļoti laba sadarbība. Apmeklētāji ievēros, ka gleznas ir novietotas zemu, nevis ļoti augstu, arī apgaismojums nav spilgts. Iekārtojot izstādi, mums nebija domstarpību. Mēs iekārtojam izstādi tā, kā to jutām, lai telpā ir daudz vietas, plašums.

Anne Marija Udsena. Esmu ļoti iepriecināta, jo šī izstāžu vieta ir ārkārtīgi profesionāla, arī pieēja izstādes iekārtošanā ir ļoti profesionāla, un tā ir viena no labākajām galerijām, ar kādu esmu saskārusies. Te ir profesionāla attieksme arī pret mākslinieku. Bieži nākas saskarties ar to, ka mākslinieks, iekārtojot izstādi, visu izdara pats, bet šeit Kārlis un viņa brīvprātīgo komanda strādāja vienkārši fantastiski – sienas var pārkrāsot, kas galerijās ir ļoti reti. Mums nebija jāstrādā melnu muti, Kārlis prot un izdara ļoti daudz, un viņš palīdzēja mums. Uzskatu, ka Kārlis šeit ir īsts dārgums, tas mums ir atklājums. Viņa Amerikas izstāžu pieredzi ir grūti pārvērtēt, viņam nav piezēmēta un šaura redzējuma, viņam ir savs skatījums.

Laima. Tas, ko Anne Marija teica, tiešām bija no sirds, es domāju tieši tāpat. Pasaules latviešu mākslas centrs Cēsīs ir ļoti profesionāls, un Kārlis ir pelnījis šos labos vārdus. Mēs priecājamies, ka esam šeit ar savu kopīgo izstādi!

No kreisās Anne Marija, Kārlis un Laima izstādes atklāšanā

svinējis Jāņus arī Viskonsinā, Dievsētā, bet man bija svarīgi nolīgot istos laukos Latvijā. Dziedājām, sagaidījām saullēktu.

Kas lika domāt par to, ka varētu dzīvot Latvijā, esat taču lielpilsētas bērns?

Ilgus gadus neinteresējos par iespēju te dzīvot, bet tieši Cēsīs mani savaldzināja, piesaistīja. Rīgā es negribēju dzīvot. Te ir darbs, un es varu un gribu te dzīvot. Amerika ir milzīga, par cilvēkiem, kuŗi dzīvo Amerikā, saka, ka viņi ir amerikāņi. Nevien cēsiniēks neteiks, ka viņš ir eiropietis, bet gan teiks – es esmu cēsiniēks! Tur ir tā starpība – piederības, vietas izjūta! Un man tagad ir draugi Latvijā, Cēsīs.

Kā radās ideja par šo kopīgo izstādi?

Laima Puntule. Man kāds silti ieteica Pasaules latviešu mākslas centru Cēsīs, isti neatceros, kuŗš, jo tas bija vairāk kā pirms gada. Mēs ar Anni Mariju bijām sākušas domāt par kopīgām izstādēm, un centrs likās tam atbilstošs, jo šeit izstāda ārpus Latvijas dzīvojošo mākslinieku darbus. Starp citu, Anne Marija arī nestrādā savā dzimtajā zemē. Sūtīju e-pastus, tad abas uzrakstījām pieteikumu – projektu izstādei. Ideja

ties. Droši vien aizbraucu jaunu piedzīvojumu meklējumos.

Esat apmierināta ar savu izvēli?

Laima. Ar izvēli ir tā...ja man vaicā, kāpēc es izvēlējos kļūt par māksliniece, es atbildu, ka es neko neizvēlējos, man nebija nekādas izveles, jo es neko citu negribēju. Mums ģimenē tas laikam ir ģenos – nepiepildītie sapņi. Viens gribēja būt mūziķis, otrs – mediķis, bet nekļuva. Es esmu māksliniece, brālīš – mediķis. Mani neviens nekur nevirzīja, bet es tikai zīmēju un teicu, ka būšu zīmētāja (*smejas*). Neko lāgā nepratu, mani nekur neņēma. Ar otro reizi iestājos Jaņa Rozentāla Mākslas vidusskolā, ar trešo – Mākslas akadēmijā. Biju diezgan spītīga, bet tas arī ir gens, jo mans tēvs sev visu mūžu nepiedeva, ka neizvēlējos mūzikas ceļu. Biju nolēmusi, ka nevarēšu sev pārnest, ka neesmu izdarījusi to, ko gribēju.

Par Dāniju – aizbraucām visa ģimene, jo gribējām dzīvēt kaut ko citādāku, bet mums nebija konkrētu plānu. Mums draugi ir gan Vācijā, gan Dānijā, Zviedrijā, Norvēģijā, mēdzām braukt pie viņiem un “iestrēgām” Dānijā mazā pilsētiņā. Palikām, bet tas nebija iepriekš aprēķināts plāns.

ir dziļa, vēsturiska un liela. Cita domāšana. Dānijā cilvēki pilnīgi uzticas savai varai. Sekoju līdzī tam, kas notiek Latvijā, un kādā raidījumā kāds politiķis sacīja, ka valdībai vajadzētu pieņemt lēmumus, ko atbalsta iedzīvotāji. Dānijā iedzīvotāji atbalsta lēmumus, ko pieņem valdība, jo tā dara labu un rūpējas. Protams, ir izņēmumi, ir diskusijas, ir kritika, bet mēs, kuŗi dzīvojam Dānijā, uzticamies viņiem. Tā ir mūsu drošība, tas nāk par labu visiem. Un cilvēki uzticas cits citam. Jā, tāpat kā visur, cilvēki mēdz melot, mānīties, krāpties, bet pamatu pamatā cilvēki uzticas varai un līdzcilvēkiem. Latvijā es to neredzu ne oficiālās iestādēs, ne starp cilvēkiem.

Vai Dānijā tāpēc ir vieglāka ikdienas dzīve?

Laima. Grūti pateikt, es tomēr esmu ārzemniece, turklāt austrumeiropiete. Demokrātijas un uzticēšanās Dānijā ir vairāk nekā pie mums, bet pret ārzemniekiem attieksme nav gluži tāda, kā “uz papīra”, mazliet divkosības šajā jautājumā tomēr ir.

Par mākslu Latvijā dažādās sarunās nākas dzirdēt pretējus viedokļus. Vieni teic, ka esam provinciāli, kas nu mums par mākslu, otri saka, ka mums ir

Par atbildību, saprašanos un sadarbību

PBLA valdes priekšsēde Kristīne Saulīte intervijā Mārai Libekai

Kas ir pasaules brīvie latvieši? No kā viņi ir brīvi?

PBLA ir jumta organizācija, kas apvieno visu organizēto latviešu sabiedrību pasaulē, un pēc dažiem gadiem mēs jau varēsim svinēt apvienības 70 gadu pastāvēšanas gadadienu. PBLA biedri nav individuāli cilvēki, bet gan centrālās organizācijas katrā pasaules kontinentā – Ziemeļamerikā (ASV un Kanadā), Dienvidamerikā un Karību salās, Austrālijā un Jaunzēlandē, kā arī Eiropā un – arī Krievijā. Man šad tad vaicā: kādā sakarā Krievija? Šī sadarbība sākas ar atbalstu un palīdzību tām latviešu ģimenēm, kuŗas tika izsūtītas.

Aizv. gs. piecdesmitajos gados, kad tika dibināta PBLA, Latvija nebūt nebija brīva. Organizācija gadu gaitā ir nostiprinājusi savu vārdu, un parasti jau pusceļā to nemaina. Viens ir oriģinālais nosaukums, kas tika dots, bet otrs ir vārds “brīvība”, domājot par brīvību latviešiem gan Latvijā, gan arī visur pasaulē.

Nesen sociālajos tīklos uzmanību piesaistīja kādas cieniņama vecuma latvietes pārdomas. Viņa no Austrālijas atgriezies Latvijā, lai šeit pavadītu savas vecumdienas. Diemžēl kundze esot vilusies par šeit piedzīvoto un vairs nevēloties nevienam ieteikt, lai brauc dzīvot uz Latviju. Ja viņa pirms pārcelšanās būtu zinājusi to, ko zina šodien, nekad nebūtu pārcēlusies – savā mīļajā Latvijā viņa piedzīvojusi pārāk daudz pazemojošu situāciju.

Personīgi es neesmu sastapusi nevienu tādu cilvēku, kuŗš būtu tik katēgoriski nožēlojis savu atgriešanos Latvijā. Nereti, kad par kaut ko sāp sirds, kad ir sakāpinātas emocijas, cilvēki izsaka ļoti stiprus vārdus ar negatīvu nozīmi. Ir jābūt veselai virknei lietu, kas ir bijušas neapmierinošas, ar kuŗām nav veicies, lai pateiktu tik spēcīgi – “ja es būtu zinājusi, nekad nebūtu pārcēlusies!”

Viens no iemesliem, kāpēc pieminētā kundze ir neapmierināta, ka atgriezies, esot tas, ka valsts ieturot nodokli no viņas pensijas, kas nopelnīta Austrālijā. Vai tā ir problēma?

Tā vairs nav problēma! Viens no pieņemtā Diasporas likuma pantiem noteic, ka ārvalstīs nopelnītā pensija netiek aplikta ar vēl vienu nodokli, proti, ja esi to samaksājis vienā valstī, tad otrā tas vairs nav jāmaksā.

Ik pa laikam no ekonomistiem un finansistiem izskan prognoze, ka no 1. jūlija ieviests nodokļu izmaiņas atkal veicinās ekonomisko emigrāciju. Kāds ir jūsu viedoklis?

Es nekad nekur neesmu dzirdējusi, ka kādas valsts vadītāji ar lielu entuziasmu ir runājuši un plānojuši ieviest jaunus nodokļus vai tos palielināt. Pienāk laiks, kad lietas būtu jāsakārto, un diemžēl nav tāda ista, perfekta brīža, lai to darītu. Politiski parasti šo sakārtošanu atliek un atliek.

Pandēmijas laiks ļoti skaidri un skaidri izgaismoja patieso

Foto: Anča Krauze

Kristīne Saulīte: “Mūsu sarunvalodā arvien biežāk ienāk vārds “demokratija”, kuŗa būtību mēs diemžēl ne vienmēr saprotam. Demokratija nav tikai tas, kas mums pienākas. Demokratija nozīmē uzņemties atbildību, pienākumus. Ja mums tiek kaut kas dots, mums ir jādod arī pretī, un tā ir atbildība.”

stāvokli ar nodokļiem. Tas bija kā zibens no skaidrām debesīm, jo, iesniedzot nepieciešamos dokumentus Valsts ieņēmumu dienestā, lai saņemtu dīkstāves pabalstu, ne vienas vien profesijas pārstāvji, bet īpaši tie, kas strādāja apkalpojošajās nozarēs vai kultūras jomā, bija, maigi runājot, nepatikami pārsteigti, jo pēc valdības pieņemtā algoritma, kuŗā tika iekļautas iepriekš veiktās sociālās iemaksas, bija jāsecina, ka iemaksāts nav tikpat kā nekas. Tas bija šoks, redzot, cik trausla ir situācija. Ja valsts tā turpinātu, tad vēlāk pensiju nebūtu vispār. Daudzi, iespējams, uzskata, ka viņus tas neskar, viņus tas neinteresē, bet valstiskā līmenī tas ir ļoti būtiski. Ja mēs redzam, ka lietas ir tik nepareizas un nesakārtotas, tad diemžēl jau tagad, nevis vēlāk, ir jāpieņem šie skaudrie lēmumi.

Kāpēc Latvijas valdībai uzticas tik maz iedzīvotāju? Vai to var sasaistīt tikai ar pandēmiju, vai ir arī kādi citi iemesli?

Ļoti maz pasaulē ir tādas valstis, kuŗu iedzīvotāji pilnībā uzticas savai valdībai. Reālitate ir tāda, ka mēs neuzticamies ne tikai valdībai, bet viens otram. Iespējams, ka tas saglabāties vēl no padomju laikiem, kad cilvēki bija aizdomīgi cits pret citu, jo

trālijā ar kovidu saslimuši vairāk nekā 30 tūkstoši iedzīvotāju, bet nomiruši virs 900 cilvēkiem. Pilnībā ir vakcinēti 8,3% iedzīvotāju. Kāpēc austrālieši nesteidzas vakcinēties, un kā izdevies pasargāties no augstas saslimstības?

Austrālija ir liela sala, un tā kovidā laikā ir bijusi milzīga prioritāte. Tomēr situācija tik un tā ir ļoti skaudra. Labi atceros, ka 2020. gada janvārī, kad apmeklēju Austrāliju, kovidā vēl nebija pasaules sabiedrības uzmanības centrā. Taču Austrālijā jau izskanēja skaļas runas par to, ka tiem valstspiederīgajiem, kas atrodas Ķīnā, nekavējoties jādod iespēja atgriezties savā valstī, jo sāk izplatīties jauns, nezināms vīruss. Austrālijas valdība jau tajā brīdī pieņēma lēmumu, ka neviens nevarēs tāpat atgriezties, tas būs jādara, izmantojot speciālos lidojumus, un cilvēki no Uhaņas tiks nogādāti Jaungvinejā, lai atrastos pašizolācijā. Tas bija ļoti stingrs lēmums.

Latvijā cilvēki nespēj iedomāties, ko nozīmē dzīvot gandrīz vai cietuma režīmā. Ja kaut viens saslimst, tūdaļ tiek ieviests mini lockdown – visu aiztaisa ciet. Vairāk Latvijā tas liksies pavisam dīvaini – atliek trīs cilvēkiem saslimt ar kovidu, visu pavalsti uz nedēļu aizver ciet.

Atšķirībā no Latvijas, kur mums vakcīnu pieejamības ziņā tagad ir leiputrija, Austrālijā tas tā nav, jo tur ir pieejama tikai AstraZeneca un patlaban tiek gaidītas Pfizer, BioNTech vakcīnas. Tiesa, šīs vakcīnas bija ieviestas, bet ļoti mazās devās, medicīnas darbiniekiem. Vakcīnu trūkums ir galvenais iemesls, kāpēc tik maz ir sapotējušies. Cilvēkiem, kuŗi ir jaunāki par 60 gadiem, vēl nav pat bijusi iespēja potēties.

Ja tiek pārkaŗpti valstī ieviestie epidemioloģiskās drošības pasākumi, par to draud ļoti liels naudas sods, bijuši pat pāris cietumsodi. Atgriezies Austrālijā drīkst

tikai tās pavalstnieki, turklāt ir jāpierāda, ka patiešām ir šāda nepieciešamība. Lai arī esmu Austrālijas pilsoņe, man uz turieni ceļot būtu ļoti sarežģīti. To varbūt varētu vienīgi tad, ja es būtu ar mieru maksāt par biznesa vai pirmās klases lidojuma biļeti. Neraugoties uz to, ka esmu potējusies, divas nedēļas man būtu jāatrodas pašizolācijā norādītā viesnīcā par standarta cenu no savas kabatas – 3000 Austrālijas dolaru.

Savukārt Latvijā ir pieejamas vakcīnas, bet sapotējušies tikai nedaudz virs 30 procentiem. Kāpēc mums nesokas šajā ziņā?

Pandēmijas laikā ir izgaismojušas vairākas problēmas, un viena no tām – ko mums, sabiedrībai, nozīmē zinātne, vai mēs zinātniekiem uzticamies, vai mēs viņus vispār ievērojam? Mēs viņus, citkārt liekas, uzskatām par kaut ko mistisku, gandrīz vai traucēkli, kas kaut kur kaut ko pēta. Vairāk uzticamies kaimiņienei Martas tantei, kas savukārt savu patiesību ir saņēmusi no kaimiņienes Maijas, kuŗa to “patiesību” ir noklausījusiies tirgū.

Esmu runājusi ar daudziem cilvēkiem un mēģinājusi saprast, kas ir tas, kāpēc cilvēki saka: nē, es tomēr nepotēšos! Tās ir dziļas, nepamatotas bailes no nezināmā. Cilvēki lasa sociālajos tīklos pausto, klausās dažādus stāstus, kas izplatās vēja ātrumā, turklāt ne vienmēr ar labu nodomu.

Svarīgi ir uzrunāt tos, kuŗiem ir bailes, līdz kuŗiem nenonāk informācija vienkāršā, saprotamā veidā. Tur nu gan būtu nepieciešamas nevis lielas reklāmu kampaņas, bet individuāla attieksme. Laukos ir daudz nomaļu vietu, kur dzīvo gados vecāki cilvēki. Tāpēc šeit nu jaunajām pašvaldībām kopā ar ģimenes ārstiem aktīvi jāapzina savi vietējie cilvēki, individuāli viņi jāuzrunā.

Vai šogad notiks Pasaules latviešu ekonomikas un inovācijas forums (PLEIF), kas tiek rīkots ar PBLA atbalstu?

Jā, ļoti ceram, ka šī gada novembrā sākumā forums varēs notikt Rīgā, kaut vai daļēji klātienē. Aizvadītajā gadā īsi pirms šī pasākuma mums pateica, ka mēs nedrīkstam pulcēties klātienē, – bijām divi cilvēki uz skatuves tukšā zālē ar vairāk nekā 1000 skatītājiem tiešsaistē.

Foruma mērķis ir Latvijas attīstība, un to var panākt divos veidos – palīdzēt Latvijas uzņēmējiem attīstīt eksportu un ieguldīt mūsu valstī no ārpusēm. Piemēram, uz Austrāliju tiek sūtītas Latvijas ražotas saliekamās mājas. Laba sadarbība ir arī informācijas tehnoloģijās un citās jomās.

Šī gada PLEIF tema būs – diasporas iesaiste Rīgas pilsētas un tās ekonomikas attīstībā, plānojam interesantu programmu un ticam, ka tā būs saistoša kā rīdziniekiem un Latvijas uzņēmējiem, tā arī diasporas pārstāvjiem.

(Turpināts no Nr. 26)

ASTRĪDE ALISE SKÖLDEBRING,
dzim. KĻAVIŅŠ

Latviešu likteņi tālajā Argentīnā

Atmiņu fragmenti no dzīves gadiem Dienvidamerikā

Mākslinieces Skaidrītes Kocēnas izstādē 1957. gada maijā *Galeria Van Riel*. Attēlā vēl divi mākslinieki – Gvido Brūveris un Jānis Zuntaks. Arī mācītājs Liepiņš, inženieris Aleksandrs Skuja ar kundzi Elēnu, mana māte Alise Dzeguze-Kļaviņa, profesors Leonīds Slaucītājs un, protams, pati māksliniece. Puse no šeit redzamiem izstādes apciemotājiem 1960. gadā jau būs izceļojuši uz ASV un Kanadu

Skaidrītes Kocēnas gleznu *La Catedral de Buenos Aires* Astrīdes vecāki iegādājās 1957. gadā mākslinieces izstādē Buenosairesā. 2013. gadā viņa to aizdeva Latvijas Nacionālās mākslas mūzeja ekspozīcijai *Latvian Art in Exile* izstāžu zālē *Arsenāls*. Attēlā šo rindu autore pie gleznas Rīgā

Pēc Otrā pasaules kara

Sākot ar 1946. gadu, Argentīnas valdība uzņēma vairāk nekā tūkstoš latviešu bēgļus no Eiropas DP nometnēm, starp tiem arī manu ģimeni. Buenosairesas ostā mūs sagaidīja tēva radi, "veclatvieši" Jānis un Reinis Kļaviņi, kuŗi rūpējās par visu bēgļu sagaidīšanu, gādāja par dzīvokļiem un darbu, aizdeva naudu jaunas dzīves sākšanai, palīdzēja atrisināt visāda veida problēmas, kas skāra latviešus, spāņu valodas nepratējus, pirmajā laikā Argentīnā.

Pēc kara, 1948. gada 13. jūnijā, latvieši atjaunoja *Latvju Savienību Argentīnā*. 1949. gadā dibinājās Akadēmiskā sekcija ar manu tēvu Kārli Kļaviņu kā sekretāru un kā Savienības priekšnieku divus gadus vēlāk.

Biedrības telpās bija arī latviešu bibliotēka, kur varēja dabūt vietējo žurnālu *Latvija*, citur izdotās avīzes, kā arī trimdas izdevniecību grāmatas. Jau 1948. gada 7. augustā tika rīkots iepazīšanās vakars visiem iebraucējiem.

Interesanti pieminēt, ka vietējā avīze *Latvija* jau 1946. gadā izdeva publikāciju spāņu valodā – *Letonia, Nueva Republica, Vieja Nacion* (Latvija, jaunā republika, senā tauta).

Visiem ieceļotājiem tūlīt pēc ierašanās izsniedza Argentīnas

personas dokumentu ar pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Pēc pieciem gadiem varēja saņemt Argentīnas pavalstniecību. Es paturēju savu Argentīnas pavalstniecību vēl vienpadsmit gadus pēc valsts atstāšanas, t. i. līdz 24 gadu vecumam.

Latvijas Universitātes diplomu Argentīnā netika atzīti. Inženieri darbu gan atrada samērā viegli,

parasti ārzemju firmās. Arhitekti un ārsti varēja strādāt savās profesijās kā asistenti. Lielākā daļa tehniķu sāka strādāt patstāvīgi, izveidojot savus uzņēmumus. Perona valsts veicināja vieglās industrijas attīstību, un darba netrūka.

Mans tēvs Kārlis, Latvijas advokāts, kopā ar no Zviedrijas ieceļojušo Valdi Karlovski izveidoja

Pirmos trīs skolas gadus pavadīju Argentīnas valsts skolā, vēlāk privātā angļu meiteņu skolā. Visi valsts skolas bērni valkāja šo balto uniformu. Te mēs zem diktatora *Juan Peron* un viņa sievas *Evas* bildes

Manas atmiņas no sākuma gadiem Argentīnā saistās ar to, ka satiku citus bērnus lietuviešu klubā *Boedo* ielā 737, Buenosairesas pilsētas vidū, kamēr pieaugušie sēdēja sanāksmēs. Šai bildē, varbūt no 1949. gada 18. novembra, redzu savus radus, manu tēvu, kā arī Zvirgzdiņa kungu

Mani radnieki Jānis un Reinis Kļaviņi ar kundzēm, sagaidot bēgļus Buenosairesas ostā

ļoti sekmīgu vieglās industrijas firmu. Karlovskis palika Argentīnā, bet pārējā ģimene pēc šķiršanās tomēr atgriezās Zviedrijā. Mani vecāki nolēma pārcelties uz Kanadu, ko arī izdarīja 1957. gadā. Lielākā daļa akademiķu izvēlējās to pašu ceļu. Palika galvenokārt tie, kuŗi paši bija uzsākuši kādu darbnīcu, fabriku vai veikalu.

Grāmatā "Latvieši Argentīnā" lasu arī, ka līdz 1962. gadam kādreizējā samērā lielā latviešu saime Buenosairesā samazinājās gandrīz uz pusi. Latviešu aktīvi-

tātes ļoti enerģiski turpinājās nākamajos trīsdesmit gados. Starptautiskas organizācijas tika dibinātas, liels informācijas darbs tika veltīts, lai informētu argentiniešus par Baltiju un pārējām komūnisma apspiestām valstīm. Pilsētas centrā tika rīkoti gājieni un demonstrācijas.

Ar laiku izmira pirmā bēgļu paaudze, turklāt notika asimilācija. Centieni uzturēt latviešu valodu pēcnācēju paaudzē nesekmējās. Tomēr latviešu gars dzīvo tālāk, kaut arī spāņu valodā.

LAIKA MĒNEŠRAKSTU PĀRLAPOJOT

Mēs pamazām ieejam mijkrēsli

Voldemāra Kārkliņa raksts par dzejnieci Veroniku Strēlerti

(Turpināts no Nr. 26)

Pie laba franču vīna glāzes, atceroties dzimteni un dažus kopīgus paziņas, ātri pagāja laiks. Tad pārnāca Veronikas Strēletes vīrs, rakstnieks Andrejs Johansons. Viņš tolaik, tāpat kā drāmaturgs Mārtiņš Zīverts, strādāja labi algotu un samērā vieglu darbu pilsētas ielu dzelzceļu valdē: pie naudas skaitīšanas. Tas tikai bieži prasīja vēlas darba stundas. Bet šoreiz Johansons bij agrāk ticis mājās.

Ar laipnu, bet noteiktu mājienu viņš atraidīja manu priekšlikumu izdarīt kādu uzņēmumu: viņš principā nekad nefotografējoties. (Nezinu, vai šis apgalvojums simtprocentīgi nopietni ņemams; bet viņa uzņēmumi pēdējos gados, liekas, tiešām nav presē redzēti.)

Toties, it kā gribēdams dot gandarījumu par šo noraidījumu, viņš mani ievada dibenistabā pie sava grāmatu plaukta.

Tas neietver sējumu tūkstošus – drīzāk, es nezinu, varbūt tikai dažus simtus. Bt tā ir īpata grāmatu krātuve; likās, tanī nebija neviena no tiem lētajiem izdevumiem, ar ko pārblīvīti trimdas grāmatu galdi (atskaitot varbūt zināmu skaitu draugu dāvinātu, autografētu izdevumu). Gandrīz ikviens sējums tanī bija savā ziņā retums. Gandrīz visi tie bija veci folianti apsūbējušu zelta iespiedumu veclaicīgās ādas mugurās.

Andrejs Johansons krāj vecas grāmatas par Baltijas, sevišķi Latvijas vēsturi. Izrādās, ka ar lielu pacietību tādas diezgan kuplā skaitā atrodamas Stokholmas grāmatnīcās un antikvariātos. Daudz brīvā laika viņš pavadīja, rakņājoties to plauktos. Bet atradumi ir ziedotā laika vērts: gaismā cēlies un Johansona īpašumā nokļuvis dažs gaužām rets un vērtīgs vecs izdevums. Daži no tiem brīnumainā kārtā iegūti lēti, par citiem dārgi samaksāts; man radās aizdomas, ka, neraugoties uz dažie lētajiem pirkumiem, šis reto grāmatu krājums paņēmis labu tiesu ģimenes ienākuma. Bet to viegli saprast: grāmatu krāšanas kaislība ir viena no skaistākajām kaislībām, un dzejniekus, rakstniekus, tā, protams, apdraud pirmā kārtā.

Šai krājumā ir daži īsti retumi; grāmatas ar nepublicētām, pat vēl nezināmām liecībām par Latvijas “ziedru laikiem” un citiem mūsu vēstures vecākajiem posmiem. Mūsu vēsturi sīki pazīdams, Johansons tieši tos “samedijis” mazāk svarīgu, pazīstamu grāmatu plauktos – atradumi atbilstoši ziedotās pūles. Ir sevišķa bauda turēt rokās apsūbējušu, apdzeltējušu, simtu gadu vecu sējumu, šķirstīt tā pelēkās, vietām salīpušās lapas, un atrast tekstā ziņas, kas ir gluži jauns, reizēm negaidīts atklājums. Johansona reto sējumu kolekcija ir daļēji zviedru, daļēji senvācu (kas lasot arī šķiet sveša), gan arī franču un citās valodās.

Ātri skrēja laiks, kavējoties pie skaisto, veco grāmatu plaukta; diezgan ilgi biju izmantojis rakst-

nieka un dzejnieces viesmīlību; vakaram krēslojot, bija jādodas mājup. Tā kā bij jāiet uz tramvaju, kuŗa piestātņi nezināju, Veronika Strēlerte nāca mani pavadīt.

Tramvaja slīdes iet kaut kur patālu, par augstāku uzbērumu, caur klaju apgabalu uz Stokholmas centru. Līdz piestātņei ir piecas vai desmit minūtes ko iet, un taisnākais celiņš caur ieleju, kas aizaugusi alkšņiem un sīkiem bērziem. Klajumā ir zaļaina, lauku puķēm bagāta pļava.

Pa šauru, likumaino celiņu mazajā ielejā iegājuši, pēkšņi esam it

turs Bērziņš – visi vietējie mākslinieki un literāti – ieskaitot profesoru Straubergu, kas gan pēdējā laikā, korpulences un ne pārāk stipras sirds dēļ šo sportu vairs nepiekopj. Latviešu literāti un mākslinieki sēno gan Aspudenes augstienē, gan tālākos mežos, un iegājuši tādā azartā, ka pat viens otram sēpj “savas” labākās baraviku vietas: lai katrs meklējot pats! Protams, pamazām noslēpumi nāk gaismā, jo kaislīgie sēņotāji uzmana katru konkurenta soli...

Pie dabas mīlotāju un sēņotāju “cunftes” pieder arī dzejniece –

nepatiks tās atstāstijumu lasīt. Laipni viņai lūdzu man to piedot – tādēļ ka man tā bija ļoti svarīga. Jo ir kas cits sveša cilvēka darbu lasīt grāmatā, un kas pavisam cits lasīt rīnas, ko rakstījis redzēts, pazīstams cilvēks. Vārdi iegūst balsi skaņu, tēlotas jūtas draudzīgu siltumu, cilvēciskas sāpes. Tā būdams, pateicīgs par īso tikšanos un sarunu, paliku dzejniecei nākamo grāmatu gaidot.

Nu tā iznākusi; nu ir tā, it kā šoreiz dzejniece būtu atnākusi sēst pie manis. Šoreiz sēstības ir ilgākas, mēs ciemojamies nu jau vairāk nedēļu, un arvien vēl nevaram šķīrties. Tā ir skumja tikšanās, bet ar klusu mierinājumu aiz bēdu pļivura – jo dalītas bēdas taču pusbēda...

“Daugavas” apgāds gandrīz reizē izdevis dzejas grāmatas melnos vākos. Varbūt melnā krāsa nav gluži nejaušība: noskaņa abās grāmatās ir skumja, lai neteiktu drūma. Viena no tām ir Veronikas Strēlertes jaunais dzejoļu krājums, par ko te gribu teikt dažus vārdus – Žēlastības gadi.

Man gribētos vispirms pameklēt vispārīgu jēdzienu, kas ir žēlastības gadi. Nākamās rindās būs

suši, pārvērtušies trulā veģetēšanā, draud nosmakt materiālo interešu purvā. Pats par sevi saprotams, viņi kaut kur, kādā augstākā instancē, tiks svērti un atrasti par vieglu; neatsaucams un nepārsūdzams tiem būs spriedums: iznīcība. Bet iekām tā nāk – un tā būs tik pamatīga, ka pelni izput pasaules vējos, kā kapu vietas aizmirsīsies līdzīgi pērnem kurmju rakumiem – iekām piepildās šis lāsts (tas, stap citu, ir otra svīnīgi drūmā, Andreja Eglīša dzejoļu krājuma nosaukums), mums vēl piešķirti žēlastības gadi. Pagaidām tie šķiet nepilnīgi; vai pēdējā brīdī mēs tos vēl nepelnīsim? Cerēt var, ka vismaz dažiem mūsu vidū tas izdosies.

Pa šiem pēdējiem, žēlastības gadiem Veronika Strēlerte runā savā jaunajā dzejoļu krājumā. Kā viņa to dara? Ko viņa saka?

Strēlerte sirds dziļumā nav cīnītāja; viņas dzeja nav dimdoša, pravietiski barga, kā dažkārt Andrejam Eglītim, nedz arī tik sāpīgi rūgta, tik rēgaini gaišredzīga kā Zinaīdai Lazdai. Viņas pasaule ir citāda; tanī valda rezignācija un skumīgs miers. Slimnieks var izmīst, kliegt, trakot; ko tas viņam līdz? Ja stāvoklis negājams, ir labāk padoties liktenim; tā ir arī kristīgā dzīves gudriba.

Tā jaunā dzejoļu krājuma dominante ir lēnīga rezignācija, kļūsinātas sāpes. Protams, tas nemazina traģēdijas lielumu un baigumu; bet aizgājēja skatienam nav visu laiku jāredz tikai baigas vīzijas; slimnieks pa vaļēju logu var redzēt arī zilās debess stūri, ziedošu ābeles zaru. Varbūt viņš pamazām var pat samierināties ar savu aiziešanu.

*Dažreiz tas Kungs atgādina,
Cik dziļi mūsu maldī;
Ar briesmīgu troksni
Plist bauslības galdi.*

*Un atgādina viņš arī,
Ka tas laiks, ko vadi
Ir vēl nenopelnītas
Žēlastības gadi.*

Pirmkārt, tautas gudriba liek mācīties pacietību, un te labs “skolotājs” bruņurupucis:

*Mani cilvēks ņēmis par draugu,
Jo esmu mierīgs un mazs,
Es viņam iemācīt raugu,
Ka nav nekur jāsteidzas.
Kad citi joņo uz kapu,
Es ieēdu salātu lapu.*

Dzimteni atceroties, trimdnieces vēlmes kļuvušas tik pieticīgas, ka viņa vēl tikai ilgojas, lai viņu aizved Bikstu nabagamajā, kur –
*Tad apsedīšos ēnā
Kur matiolas tvan,
Un putras bļoda klēpī
Kā debess balos man.*

Tā ir istā un pēdējā pazemība. Bet, protams, pat tas trimdnieci nav ļauts. Viņa var par dzimtenes tekām tikai sapņot, kā, starp citu, par Auces veco parku:

*Es biju pasaulē senā,
Kur viss ir nošķirts un kluss
Un dzedra vēsma kur dzenā
Lapas un likteņus.*

(Turpinājums sekos)

Veronika Strēlerte un Andrejs Johansons ar dēlu

kā citā pasaulē; ne namu, nedz ielu no šejienes nevar redzēt. Pļavā zaļo augsts grīslis, zied jāņuzāles, kuplo nelieli koki un biezi krūmi; mūs apņem vasarīgas āra smaržas, un nav iespējams, pēc tik daudz gadiem kailā sausā svešatnē, šādā vietā un šīs smaržas saņot, nejusties kā dzimtenē Jāņu vakarā.

– Te reizēm nāku sēņot, – dzejniece saka. – Šeit un tur, drusku tālāk, rudenos aug brangas bērzlapes un gailenes

Man nevilus jāpasmaida. Ai, šie Stokholmas latviešu sēņotāji! Tie gan būs vienīgie tādi visās bēgļu zemēs. Aspudenes kalna sēņotāji vien būtu vērts, ka par tiem saraksta grāmatu vai poēmu; nu vismaz feļetonu. Kas gan nepiedalās šai sportā! Red. Jānis Grīns, Ar-

kaut arī viņa pēc sēnēm nedodas uz Spuenes priedēm, bet atrod tās pati savu māju tuvumā.

Šai brīdī, britiņu apstājoties dzimtenes ilūzijas līdā, izsaku jautājumu, kas man visu laiku bijis uz mēles:

– Jums tik sen nav iznācis jauns dzejas krājums. Vai vairs nerakstāt? Dzejniece, mēs visi gaidām jūsu jauno grāmatu. Kad tā būs?

– Dzejoļu jaunam krājumam apmēram pietiktu, atbildēja Strēlerte. Bet grāmatai nav vēl atradies izdevējs. Jūs zināt, ka ar dzejas izdošanu tagad nav viegli... Kad grāmata iznāks? Varbūt vēl ilgi būs jāgaida.

Esmu pārliecināts, ka dzejniecei tā bija gluži nenozīmīga saruna un vēl nenozīmīgāka tikšanās – varbūt tik nenozīmīga, ka viņai

gluži personīgs skatījums, viens dzejoļu krājuma aspekts no daudziem citādiem; necenšos pēc “objektīva” vērtējuma vai izskaidrojama (tāda, starp citu, nemaz nevar būt). Mēs esam izbēguši nāves briesmām; varbūt kādas augstākas varas no tām paglābti; bez īpaša nopelna no savas puses. Mums ir bijis nerakstīts, bet ik mirkli dzirdams, sirds dziļumos kļiedzošs pienākums: cīnīties par tiem, kam neizdevās glābties. Atskaitot retus, pārlietu retus izņēmumus lielais bēgļu vairums to nav darījis. Ar savu dzīvi, ar savu darbu, ja to tā var saukt, viņi nav pelnījuši brīvību un (ja ievēro aizvesto apspiesto brāļu ciešanas un lēno nāvi) pat ne dzīvību. To dzīve, kas sirds uzlikto garīgās un fiziskās ciņas pienākumu aizmir-

VALTERS
NOLLENDORFS

Kad saņēmām ziņu par vienpusīgajiem lēmumiem, ko Zedelgemes pilsēta pieņēmusi par pieminekli "Latvijas stāvstrops brīvībai" pilsētas laukumā *Brivibaplein*, man vispirms ienāca prātā: te mūsu kaņavīri otrreiz zaudē savu brīvību. Lēmumi paredz nekavējoties noņemt skaidrojošo plāksni pie pieminekļa un sākt procedūru laukuma nosaukšanai citā vārdā. Principā tas nozīmē piemineklim atņemt jēgu, kuŗa bija pamatā tā veidošanai.

Nepieciešama vēsturiska atkāpe par pieminekļa tapšanu un par Okupācijas muzeja sadarbību ar Zedelgemes pilsētu. Ar Daugavas Vanagu finansiālo atbalstu Muzeja filmēšanas grupa Andreja Feldmaņa vadībā 2014. gadā izmantoja iespēju filmēt bijušās kaņavīru nometnes teritorijā. Zedelgemā viņus sagaidīja pārsteigums, ka pilsētas vēsturnieks Pols Denīss (*Pol Denys*) ir jau veicis plašus pētījumus par nometnē 1945./46. gadā ieslodzītajiem latviešu leģionāriem, kas pilnībā apstiprināja un nozīmīgi papildināja jau zināmo, it sevišķi izceļot Brīvības pieminekļa maketu, ko leģionāri izveidoja 1945. gada novembrī, apliecinot savu patriotismu un cerību atgūt Latvijas neatkarību. Tapa dokumentāla filma *Zedelgema* latviešu un angļu valodā. Vienlaikus Pola Denīsa un viņa

domubiedru ierosmē 2015. gada 5. maijā Zedelgemes dome nolēma nelielu laukumu projektēt jaunapbūves apgabalā nosaukt *Brivibaplein* vārdā. Tas rosināja domu, ka laukuma nosaukums kaut kādā veidā jāizskaidro. Tālāko diskusiju gaitā tapa ideja gan par skaidrojošo plāksni, gan pieminekli.

Gala rezultāts bija Muzeja 2017. gada 26. aprīlī parakstītais sadarbības līgums ar Zedelgemes pilsētu par pieminekļa konkursu, kuŗa nolikumā teikts: "Piemineklim simboliski jāattēlo brīvības jēdziens un jāatgādina par latviešu (baltiešu) kaņavīru, kuŗi bija ieslodzīti Zedelgemes nometnē 1945.-1946. gadā, kā arī Zedelgemes un Latvijas vēsturiskās saites, kas izveidojušās no šīs pēckara epizodes." Piemineklim arī jāatsaucas uz minēto Latvijas Brīvības pieminekļa maketu. Pieminekļi, tā skaidrojums un *Brivibaplein* līgumā ir savstarpēji saistīti. Kopējās izmaksas noteica 100 000 eiro apmērā, daloties uz pusēm. Muzejs savu daļu ieguva, izsludinot ziedojumu vākšanas kampaņu, uz kuŗu kopā atsaukušies vismaz 200 ziedotāju. Konkursā par pieminekļa māksliniecisko izveidošanu uzvarēja tēlnieks Kristaps Gulbis. Par savu pieminekli viņš saka: "**Bišu saime ir tauta. Stropsi ir viņu valsts. Ar savu armiju, ar likumiem un**

kārtību. Bites ir miermīlīgas – tās pašas nevienam neuzbrūk. Tās aizstāv, cīnās un mirst par savu stropu, saimi, brīvību."

Ir grūti teikt, kur paliek Kristapa Gulbja veidotais pieminekļis, ja tam atņem centrālo ideju – brīvību. Zedelgemes birģermeistes vēstulē Latvijas Okupācijas muzeja biedrības valdes priekšsēdei Dzintrai Bungas lēmumi pamatoti ar nepieciešamību pēc "nāncētāka un vēsturiski pamatota" skaidrojuma, ko veidošot saziņā ar "akadēmiskiem vēsturniekiem." Pilsētas nodoms esot sadarboties ar Muzeju. Kā, – to vēstule nemin.

Jāpaskaidro, ka terminētais līgums ar Zedelgemes pilsētu ir izpildīts un vairs nav spēkā. Ar to Zedelgemes pilsēta saistīta tikai morāli. Vienīgi iespējams, ka ar mainām ir aizskartas Kristapa Gulbja autortiesības. Un katrā ziņā – ir pievilta Muzeja un

KRIEVIJAS LĀCIS PIE LATVIJAS BIŠU STROPA

tā ziedotāju pārliecība, ka Zedelgemes pilsēta turpinās uzturēt dzīvu plāksnē deklarēto: "Latvijas stāvstrops *Brivibaplein* savieno Latvijas un Zedelgemes vēsturi. Tas simbolizē brīvību visos tās veidos." Arī Latvijas brīvību, par kuŗu Zedelgemā ieslodzītie latviešu kaņavīri varēja tikai sapņot un uz kuŗu pēc brīvlaišanas viņiem bija jāgaida vēl 45 gadi.

Kāda būs pieminekļa nākotne, nav zināms. Kā izriet no birģermeistes vēstules, pilsētas dome jutusi neatliekamam spiedienam gādāt, lai pieminekļi un laukums būtu skatāmi no "pareizās perspektīvas" – ka ne mākslas darbs, ne laukuma nosaukums "negodina nacismu vai cilvēkus, kas (brīvprātīgi vai ne) cīnījās kopā ar *Waffen-SS*." Nekādi nav apskaužama Zedelgemes situācija, un jācer, ka tiešām ir kāds risinājums, kas vienlaikus varētu apmierināt sākotnējo laukuma un pieminekļa ideju ar prasību negodināt (nepieminēt?) latviešu leģionārus, neatzīt viņu piespiesto mobilizāciju, uzspiesto SS simboliku un pašu pārliecību, ka viņu mērķis ir Latvijas brīvība, ko viņi cer sagaidīt no Rietumu sabiedrotajiem.

Spiediens nācis galvenokārt no ideoloģiski zināmām aprindām un organizācijām Eiropā, kas principā atbalsta Krievijas viedokli par vācu okupāciju Baltijā un – svarīgi norādīt – uztur dzīvus Hitlera un viņa režīma izplatītos lielos melus par holokaustu Austrumeiropā kā vietējo iedzīvotāju spontānu rīcību un viņu iesaistīšanu savos bruņotajos spēkos kā brīvprātīgu iestāšanos *Waffen-SS* rindās. Ar ideoloģisku spiedienu Zedelgema sastapās jau 2018. gadā, bet toreiz tā spēja tam nepadoties. Šogad spiediens ir bijis ilgstošāks un neatlaidīgāks, un Zedelgema nav vairs paļāvusies uz pašas vēsturniekā Denīsa un latviešu vēsturnieku pētījumiem un atzinumiem, bet izšķirusies kā padomnieku pieaicināt "akadēmisku vēsturnieku" no frankofonās Briseles Brīvās universitātes, profesoru Dr. Piteru Lagrū (*Pieter Lagrou*). Varētu domāt – objektīvu jautājuma izvērtētāju. Taču, vai nu zinot, vai nezinot, rezultāts ir tāds, kādu var sagaidīt no āža, kad tas kļuvis par dārznieku. Šoreiz gan – no lāča, kas kļuvis par bitenieku. Un ne no kaut kāda lāča; šoreiz no lāča, kas kā vēsturnieks pārstāv Krievijas viedokli.

Profesors Lagrū tiešām ir respektēts speciālists Otrā pasaules kara, kolaborācijas un preto-

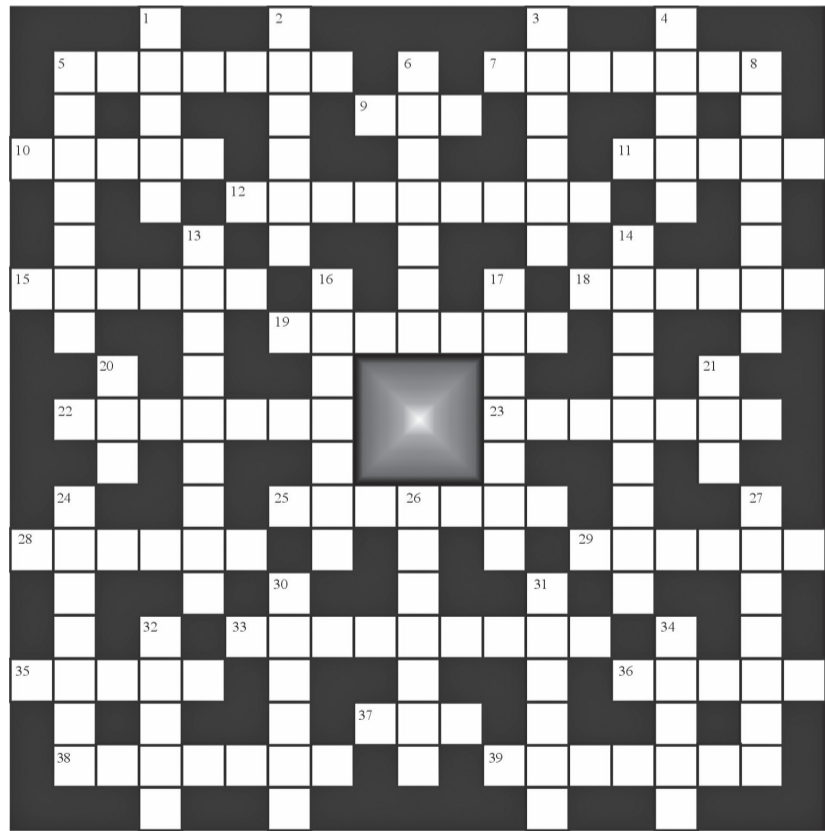
šanās jautājumos. Taču viņš nav veicis pētījumus un iedziļināties Austrumeiropā, kur nu vēl Latvijas sarežģītajos vēstures likločos. Viņš arī necenšas atspēkot Pola Denīsa un mūsu vēsturnieku atzinumus par Latviešu leģiona izcelšanos un būtību, vienīgi – noniecināt Denīsa neakadēmisko statusu. Vēl vairā – viņš uzliek akadēmiskas respektabilitātes zīmogu jau pastāvīvajiem presē izplatītajiem uzskatiem, tos papildinot ar rakstiem, kas pastiprina viņa padomu Zedelgemes pilsētai: latviešu leģionāri ir kara noziedznieki un pieminekļi Zedelgemā ir nacisma slavināšana un upuru noliegšana. Tā ir ne tikai necieņa; tas ir apvainojums.

Profesors Lagrū nav nezināms Latvijas vēsturniekiem. 2007. gadā Latvijas Vēsturnieku komisijas un Latvijas Okupācijas muzeja rīkotajā konferencē viņš pauda, kā pats minēja, uzskatus no "tālajiem rietumiem," kuŗi nepārliecināja un nebija pieņemami Latvijas vēsturniekiem. Viņa referāts ir publicēts LVK rakstu 26. sējumā un jau pašā sākumā izceļas ar augstprātīgu un agresīvu pieeju, pamācot klātesošos, ka neesot pieņemami noniecināt vai mazināt Padomju Savienības nopelnus Eiropas atbrīvošanā no nacisma. Referāta gaitā viņš arī atgādina, ka daudzi Rietumeiropas vadītāji un sabiedrība nebūt neesot bijusi sajūsmināta par pārmaiņām Austrumeiropā. Citiem vārdiem – jau toreiz pausts Krievijas viedoklis par Otro pasaules karu, kas nu jau pārtapis Putina vēstures doktrīnā, ko pirms gada publicēja ASV žurnāls *The National Interest*. Ir skaidrs, ka profesora Lagrū vēršanās pret pieminekli iekļaujas kampaņā, kuŗas mērķis nav tikai pieminekļi, bet Latvijas un citu Austrumeiropas valstu un to vēsturiskās pieredzes diskreditēšana par nacisma apoloģētiem.

Tāpēc ir labi, ka Latvijas valdība un eiroparlamentārieši ir reaģējuši uz Zedelgemes lēmumiem un, cerams, turpinās sekot un reaģēt uz tālākajiem lēmumiem un rīcību. Nedomāju, ka Zedelgemes centieni turpināt sadarbību ar Latvijas Okupācijas muzeju ir tikai žests. Tāpēc ceru, ka Eiropas kopīgo vērtību un ideālu garā tālāka sadarbība ir iespējama. Tai pašā laikā jāapziņās, ka arī mūsu pašu mājā vēl daudz darāmā, lai spētu ne tikai pārliecināties par savu viedokli starptautiskajā vēsturnieku apritē, bet arī veikt nepieciešamo pētniecības un izvērtēšanas darbu, īpaši attiecībā uz objektīvu vēsturiska viedokļa veidošanu par nacistiskās okupācijas laiku un ar to saistītajiem sāpīgajiem jautājumiem par kolaborāciju, pretošanos un vēl vairāk – sabiedrisko atmiņu un apziņu. Tas iekšējais jautājums, kas saistīts ar Latviešu leģionu. Varbūt Zedelgemes pieminekļi un tā draudošais liktenis var kalpot par pamatu vēl nepadarītajam.

KRUSTVĀRDU MĪKLA

Sastādījis KĀRLIS PĒTERSONS

les sistēmas planēta. 13. Minerāls. 14. Vārdnīca. 16. Miezeri. 17. Apdzīvota vieta Valkas novadā. 20. Amazones pieteka. 21. Treniņcīņa boksa, paukošanā. 24. Krokodilu dzimtas dzīvnieks. 26. Kontrolaparāts. 27. Dzīvībai bīstamas. 30. Cirka mākslinieks. 31. Viegla materiāla pagaidu mītnes. 32. Alkoholisks dzēriens. 34. Būvkonstrukcijas elementi.

Krustvārdu mīklas (Nr. 26) atrisinājums Līmeniski.

1. Kolkā. 7. Pasen. 10. Reportāža. 11. Cepure. 12. Lapasa. 13. Stolipins. 14. Mokiks. 17. Saikne. 20. Lamatas. 24. Arnika. 25. Alauns. 26. Tamtams. 27. Denēva. 28. Tuncis. 29. Krietna. 30. Mīnijs. 31. Presēt. 32. Startēt. 36. Aleksa. 40. Pipars. 43. Saimnieki. 44. Sofija. 45. Kārums. 46. Kordēlija. 47. Alata. 48. Slava.

Stateniski. 1. Kreda. 2. Lauči. 3. Aress. 4. Sproga. 5. Armija. 6. Vācija. 7. Palss. 8. Sapņi. 9. Nesen. 15. "Kurzemīte". 16. Kritērijs. 18. Amatnieki. 19. Kantilēna. 20. Latekss. 21. Memfisa. 22. Traktēt. 23. Sastapt. 33. Triēra. 34. Rentēt. 35. Ēzelis. 37. Liona. 38. "Kaija". 39. Asaka. 40. Pikas. 41. Parma. 42. Rumba.

Līmeniski. 5. Pilsēta Itālijā, Sicīlijas ziemeļos. 7. Pilsētvalstis antīkajā pasaulē. 9. Mākslas un amatu aizbildnis seno ēģiptiešu mītoloģijā. 10. Spožākā zvaigzne Jaunavas zvaigznājā. 11. Latviešu dzejnieks (1901-1968). 12. Kādas iekārtas pamatrādītāji. 15. Sastiprinājuma elementi. 18. Valsts Rietumāfrikā. 19. Maisītāji. 22. Griņu dzimtas augi. 23. Zobu slimība. 25. Svinīgs līrisks

dzejolis. 28. Lapu dārzeni. 29. Iekārta elektromagnētisko viļņu uztveršanai un raidīšanai. 33. Rožu dzimtas krūmi. 35. Cīnīties. 36. Austrālijas savvaļas suns. 37. Ilgs laika posms. 38. Neizpauzams. 39. Plūdmale.

Stateniski. 1. Tārtiņveidīgo kārtas putns. 2. Sarežģītas, grūtas. 3. Buŗu kuģi. 4. Jūrmalas pilsēta daļa. 5. Saldie pipari. 6. Pamudinājums darbībai. 8. Sau-

Eisenhauers latviešu centrā Minchenē

(Turpināts no 2. lpp.)

15. septembra ieraksts liecina, ka ģenerāļa Eisenhauera programmu nometņu apmeklēšanai bija izstrādājuši tieši Patona štābā.

aneksijas apstākļus, kā arī apstākļus, kas spieda tos doties bēgļu gaitās. Tika lūgts bēgļiem piešķirt politisko emigrantu statusu.

1945. gada 18. septembrī Eisen-

uzstāja, ka iebilda Vācijas dominācijai savās valstīs tikpat aktīvi, kā iebilst pret jebkuras citas valdības dominēšanu.¹⁸

Pēc nometņu apmeklējuma, Eisenhauers bija mainījis gan kārtību, kā pārvietotās personas tiek izmitinātas (turpmāk katram pienācās 30 kvadrātpēdas telpas), kā tiek ēdinātas (pārtikas deva tika palielināta līdz 2300 kalorijām, etnisku vai reliģisku apsvērumu dēļ vajātām personām – līdz 2500 kalorijām dienā), kā tiek apģērbtas, kā tiek veidotas skolas un citas sociālās aktivitātes.¹⁹ Pēc Eisenhauera vizītes nometnēs uzlabojās sadzīves apstākļi. Pakāpeniski nometņu pārraudzības un aprūpes funkcijas pilnībā pārņēma UNRRA. Jau 27. septembrī tika noteikts, ka pārvietotajām personām jāpiešķir tāda pati kustības brīvība kā vācu civiliedzīvotājiem, tiem bija jānodrošina priekšrocības uz darbu, ko dod okupācijas karaspēks un iestādes, uzmanība bija veltāma sanitārai aprūpei un pārtikas piegādei, utt.²⁰ Arī ASV 7. armijas pavēles noteica, ka Apvienoto Nāciju pārvietotās personas nav novietojamas nometnēs vai s-

džās apstākļos, kas jebkāda veidā atstātu ieslodzījuma iespaidu.²¹ Visur bija jānovāc dzeloņstieples. Eisenhauers arī veicināja atsevišķu nometņu veidošanu ebrejiem, poļiem un baltiešiem.²²

Nemot vērā labākos paraugu, arī citās nometnēs veidoja aktīvu sociālo dzīvi un zināmu pašpārvaldi. Piemēram, Feldafingas nometnē tika izveidots hospitālis, divas teātra grupas, orķestris, tika uzsākta laikrakstu izdošana, veidotas skolas un bibliotēkas.

Jau 1945. gada 3. oktobrī, pēc Eisenhauera pavēles, kapt. L. Vurcels (*Wurzel*) atbildējis uz latviešu lūgumu nepiespiest atgriezties pret savu gribu, ka: "ASV valdība neatzīst PSRS pretenzijas uz Igaunijas, Latvijas un Lietuvas suverēno nāciju teritoriju. Ar šo valstu pilsoņiem apiesies kā ar neitrālām pārvietotām personām, ja tās pārvietotas kara izsauktu iemeslu dēļ."²³

Ar Eisenhauera 1946. gada 18. februāra rīkojumu latvieši, igauņi un lietuvieši tika atzīti par piespiedu kārtā nerpatriējamiem, gan nosakot, ka labprātīga bēgļu repatriācija ir veicināma ar visiem saprātīgiem līdzekļiem.²⁴

Trešais no kreisās – ģenerālis Patons. Ģenerālis Eisenhauers, spiežot roku O. Jansonei teicis: "Nezaudējiet cerību!"

Eisenhauera ieteikumi un risinājumi

1945. gadā bēgļi, īpaši civilpersonas, tika definēti kā Pārvietotās personas, paredzot, ka, kaņam beidzoties, šīs personas atgriezīsies savās agrākajās mītnes zemēs. Tika organizēta dažādu pārvietotu personu nogāde atpakaļ uz to dzimteni. Sākotnēji šādi repatriācijai tika plānots pakļaut arī Baltijas valstu un Polijas iedzīvotājus. Savukārt bēgļi no Baltijas valstīm skaidroja Baltijas valstu

hauers vēstulē prezidentam Trumanam skaidroja Pārvietoto personu noskaņojumu. Tai skaitā Baltijas valstu pārvietoto personu paustos uzskatus. "Liels procents pārvietoto un bēgļu no Baltijas valstīm, Polijas un Rumānijas noteikti nevēlas šobrīd (Eisenhauera pasvītrojums) atgriezties savās valstīs. Kaut arī atgriešanās savā Tēvzemē ir to augstākā vēlme, tie pastāvīgi atgādina, ka viņi nevar atgriezties savās valstīs politiskās situācijas dēļ, jo visi tiks nogalināti. Viņi apgalvoja, ka šo valstu valdības tos vajās līdz nāvei. Šie pārstāvji

Uz salas Daugavā pie Kokneses top Likteņdārzs – gaišas atceres vieta, kur svinēt latviešu tautas izturību un spēku. Tas ir arī Tavas ģimenes un dzimtas Likteņdārzs, vēlīts visiem latviešiem, kas 20. gadsimtā gājuši bojā vai cietuši svešu varu dēļ. Likteņdārzs top kopdarbībā un par ziedojumiem, tā atbalstītāju skaits jau pārsniedz 500 tūkstošus. Mūsu nākamais lielais kopdarbs – uzcelt Saieta namu! **Palidzi! Ziedo!**

Nodibinājums "Kokneses fonds"
Adrese: Lāčplēša iela 75B, Rīga, LV-1011, Latvija
info@koknesesfonds.lv

Ziedojumiem EUR:

AS "Citadele banka"

Konts: LV94PARX0015211160001
SWIFT: PARXLV22

Starpniekbanka ziedojumiem USD:

USA CITIBANK, N.A., NEW YORK

Konts: 36392149
SWIFT/BIC: CITIUS33

Vairāk informācijas www.liktenadarzs.lv

1 Lichtblau, Eric, "Surviving the Nazis, Only to Be Jailed by America", *The New York Times*, February 7, 2015,

2 <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/the-harrison-report>

3 <https://www.eisenhowerlibrary.gov/sites/default/files/research/online-documents/holocaust/report-harrison.pdf>

4 <https://collections.ushmm.org/search/catalog/pa1040155>

5 <https://www.eisenhowerlibrary.gov/sites/default/files/research/online-documents/holocaust/1945-09-14-dde-to-truman.pdf>

6 "Eisenhauers apmeklēja DP Minchenes apkārtnē", *Latviešu Vēstnesis. Latvian News Bulletin*, Nr.83, 23.10.1946,

7 Rick, Thomas E., "Patton the anti-Semite and Hypocrite", *Foreign Policy*, June 25, 2010,

8 "Eisenhauera štāba priekšnieka paziņojums par stāvokli amerikāņu okupācijas zonā Vācijā", *Padomju Jaunatne*, Nr.118, 30.09.1945,

9 NARA, RG. 497, BOX 17662,

10 "Ģen. Eisenhauers pie mūsu bēgļiem", *Latvju Ziņas*, Nr.54, 17.11.1945,

11 Palde, Uldis, "Ike Drops In to Inspect Our DP Camp", April 22, 2007; <https://www.marshallfoundation.org/library/digital-archives/memories-project-2004-donors/>

12 "Ģen. Eisenhauers latviešu nometnē", *Latvju Ziņas*, Nr. 43, 10.10.1945,

13 "Ģen. Eisenhauers pie latviešiem Minchenē", *Bavārijas Latviešu Vēstnesis: Latvian News Bulletin in Bavaria*, Nr.6, 22.09.1945,

14 "Ģen Eisenhauers pie bēgļiem Minchenē", *Laiks*, Nr.6, 21.01.1953,

15 "Ģenerālis Eisenhauers apmeklēja latviešu nometni Minchenē", *Dievzemīte: Ingotstates latviešu nometnes izdevums*, Nr.13, 20.09.1945,

16 "Vēl par ģen. Eisenhauera viesošanās latviešu nometnē", *Libekas Vēstnesis*, Nr.4, 06.10.1945,

17 Blumenson, Martin, *The Patton Papers 1940-1945*, 1974; https://archive.org/stream/ThePattonPapers19401945PDF/The%20Patton%20Papers%20-%201940%20-%201945%20%28PDF%29_djvu.txt,

18 <https://www.eisenhowerlibrary.gov/sites/default/files/research/online-documents/holocaust/1945-09-18-dde-to-truman.pdf>,

19 https://timesmachine.nytimes.com/timesmachine/1945/10/17/94025350.pdf?pdf_redirect=true&ip=0

20 "Pārvietotām personām priekšrocības uz darbu", *Bavārijas Latviešu Vēstnesis: Latvian News Bulletin in Bavaria*, Nr.8, 06.10.1945,

21 "Par bēgļu stāvokli", *Trīs Zvaigznes: aktuālu un literāru rakstu sakopojums*, Nr.1, 01.10.1945,

22 Orchard, Phil. *A Right to Flee: Refugees, States, and the Construction of International Cooperation*, Cambridge University Press, 2014, 154. lapa,

23 "Ģen. Eisenhauers vēlreiz norāda, ka latviešus pret viņu gribu nepiespiedis atgriezties", *Bavārijas Latviešu Vēstnesis: Latvian News Bulletin in Bavaria*, Nr.17, 08.12.1945,

24 Beķere, Kristīne. *Latvijas neatkarības idejas uzturēšana Trimdā no 1940. gadu vidus līdz 1980. gadu otrai pusei: politiskā darbība. Promocijas darbs*, Rīga, 2020, 61.lp.,

MATĪSS KUKAINIS ADVOKĀTS AR TIESĪBĀM ASV UN LATVIJĀ.

- Mantošana.
- Īpašuma pirkšana un pārdošana.
- Meža apsaimniekošana un pārdošana.

Vaļņu iela 3, Rīga, LV-1050
matiss@sk-legal.com
+371 28390346

Brīvā Latvija

reklāmas cenas Latvijā

Cena – 1,15 eiro
par cm² ierāmējumā
Atlaides par reklāmas
publicēšanas biežumu:

- Atkārtojot vienu un to pašu reklāmu 2 reizes, paredzēta atlaide 10 % apmērā no parastās cenas.
- Atkārtojot vienu un to pašu reklāmu 3 reizes, – 15 % no parastās cenas.
- Atkārtojot vienu un to pašu reklāmu 4 reizes un vairāk, – 20 % no parastās cenas.
- PRIVĀTSLUDINĀJUMIEM:
• 0,60 eiro par 1 cm² ierāmējumā.
- SĒRU SLUDINĀJUMS:
• **NB! 60 eiro**

Pasta adrese:

Gertrūdes iela 27

Rīga, LV - 1011

Tālrunis + 371 67326761

Tālrunis +371 67326784

Darba laiks:

Pirmdien – 9-17

Otrdien – 9-17

Piektdien – 9-13

BRĪVĀ LATVIJA

Latvijas reģ. nr. 1144.
Rietumeiropas latviešu laikraksts,
iznāk sestdienās, 48 reizes gadā.

Redaktore: Ligita Kovtuna
Brīvā Latvija redakcija:
Gertrūdes iela 27, Rīga, LV-1011
(Darba laiks P, O: 9-17, Pk: 9-13)
Tāl. (redakcijā) +371 67326761,
+371 29439423,
Tālrunis: +371 67326784.
e-pasts: redakcija@brivalatvija.lv

ABONEMENTA MAKSA:

Brīvās Latvijas digitālo versiju
varat pasūtīt tāpat kā līdz šim.
• par 12 mēn. (48 nr.) EUR 55 (550 SEK)
• par 6 mēn. EUR 30 (300 SEK)
• 1 nedēļu EUR 2 (20 SEK)

To varat izdarīt caur *Brīvās Latvijas*
mājaslapu: <http://www.brivalatvija.lv/abone-interneta>.

Izdrukājot iespējama krāsaina versija.

Tiem *Brīvās Latvijas* lasītājiem,
kuŗi tomēr vēlas lasīt avīzi drukātā ver-
sijā, piedāvājam pasūtīt Amerikas
latviešu avīzi *Laiks* – tie paši 48 numuri
gadā, 20 lappuses, to skaitā 8 lpp. tās
pašas, kas kopš 2001. gada bijušas ko-
pīgas abām avīzēm.

Iespēja saņemt *Laiku* pa gaisa pastu
no ASV.

- par 6 mēn. – EUR 186
- pa parasto pastu no Latvijas – 6 mēn.
EUR 86

Dāvanā *Laika* Mākslas kalendārs 2021!

Samaksa: naudu ieskaitot SIA VESTA-LK kontā:

AS SEB banka, kods UNLALV2X,
nr.: LV80UNLA0050016243516,

ar piezīmi BL

un norādot vārdu, uzvārdu un adresi.
Latviešu organizāciju un **privātie sludinājumi** maksā EUR 6,- par 10 mm
augstu vienslejiņā platumā aizņemtu
telpu. **Sēru sludinājumi** (10,6 cm x 7 cm)
EUR 60,-

Komerčiālie sludinājumi EUR 12
par 1 slejas cm.
Atlaides atkārtotām reklāmām.

Ar autora vārdu, iniciāļiem vai seg-
vārdu parakstītos rakstos izteiktās do-
mas nav katrā ziņā arī redakcijas do-
mas. Par līdzstrādnieku honorāriem
nepieciešama iepriekšēja vienošanās.
Par publikācijas minēto faktu preci-
zītāti atbild autors.

Lūdzam ziedojumus iemaksāt:
Biedrības Laiks-BL kontā –
SEB Banka,
nr.:LV60UNLA0050018705154

SPORTS

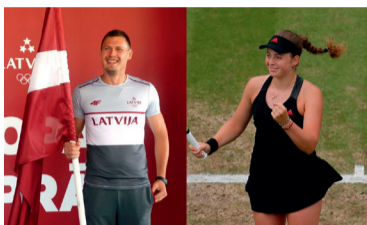
SPORTS

SPORTS

SPORTS

**TOKIJAS
OLIMPISKĀJĀS
SPĒLĒS KATRAI
VALSTIJ BŪS DIVI
KAROGNESĒJI**

Tokijas Olimpisko spēļu atklāšanas ceremonijā tiks aizsākta jauna tradīcija, jo katrai valstij būs divi karognesēji, 17. jūlijā paziņoja Latvijas Olimpiskā komiteja (LOK). Sekojot dzimuma līdzības principam un ievērojot to, Tokijas spēlēs atklāšanas ceremonijā katras valsts karogus nesīs divi karognesēji – sieviete un vīrietis.

Agnis Čavars un Aļona Ostapenko

Jau tika ziņots, ka Latvijas karoga ienešana Tokijas olimpisko spēļu atklāšanas ceremonijā tiks uzticēta 3x3 basketbola komandas kapteinim Agnim Čavaram. Tagad viņam pievienosies titulētākā sportiste Latvijas komandā Tokijā – tenisiste Aļona Ostapenko. Kā tikt galā šo atbildīgo uzdevumu, Čavars konsultējies ar svarcēlāju Raimondu Bergmani, kurš bija karognesējs 1992. gada Barselonas Olimpiādā.

“Uz Tokiju dodas gados jauna, mērķtiecīga un pārliecināta komanda. Tieši tāpat es varu raksturot titulētāko sportisti mūsu komandā Tokijā – Ostapenko, kas ar savu neatlaidību, mērķtiecību, dažreiz pat spītu ir pierādījusi, ka Latvijā ir spoži sporta talanti, kas ar savu darbu un sniegumu sacensībās iedvesmo Latvijas sabiedrību lepoties par savu valsti un tās talantiem,” saka Latvijas olimpiskās delegācijas vadītājs un savulaik tenisists Kārlis Lejnīks. “Sportiskie sasniegumi un līdz ar to ieguldījums sporta veida attīstībā un popularizēšanā, sportistes neatlaidība savu mērķu sasniegšanā un lepmums par savu valsti bija tā motivācija, lai tieši Ostapenko līdzās Čavaram uzticētu ienest Latvijas karogu Tokijas stadionā.”

**LATVIJAS SPORTISTI
DODAS UZ TOKIJAS
OLIMPISKĀJĀS SPĒLĒM**

Pirmā grupa Latvijas sportistu, 16. jūlijā, lidostā Rīgā no VIP termināla devās ceļā uz Tokijas Olimpiskajām spēlēm. Ceļā devušies olimpisko spēļu debitanti Latvijas 3x3 basketbolisti Agnis Čavars, Nauris Mieziņš, Kārlis Pauls Lasmanis, Edgars Krūmiņš, kā arī treneri Raimonds Feldmanis un Dāvis Feikners (visi – 3x3 basketbols).

Tāpat pirmajā grupā uz Tokiju devās plūdmales volejbolisti Edgars Točs un Mārtiņš Pļaviņš ar treneri Genādiju Samoilovu, kā arī Eiropas čempiones Tīna Laura Graudiņa un Anastasija Kravčenoka ar treneri Gustavo da Silvu Rošu. Uz olimpiskajām spēlēm devās arī vienīgā Latvijas pārstāve šausanas sportā Agate Rašmane un viņas treneris Vilnis Celmiņš. Uz Tokiju devušās LOK amatper-

sonas – delegācijas vadītāja vietnieki Raitis Keselis un Andris Lupiks, kā arī delegācijas galvenā ārste un LOV vadītāja Līga Cīrule.

Mārtiņam Pļaviņam šis būs jau trešās olimpiskās spēles karjērā, viņa partnerim Edgaram Točam – pirmās. Pļaviņš kopā ar Jāni Šmēdiņu Londonas Olimpiskajās spēlēs 2012. gadā izcīnīja bronzas medaļas. “Uz olimpiskajām spēlēm braukt vienmēr ir patīkami, emocijas tikai pozitīvākās. Atceros, kā pirms pieciem gadiem Riodežaneiro Olimpiskās spēles skatījos televīzijā, bet tagad būšu klātienē, un tas ir būtiski. Olimpiāda ir katra sportista sapnis,” saka Mārtiņš un piebilst: “Būs gan pamatīgi jāpasvīst.” Mārtiņam un Edgaram grupā gadijušies spēcīgi pretinieki – čehi, krievi un meksikāņi. Krievi ir pasaules čempioni, čehiem uzvara Pasaules kausa posmā, meksikāņi vienā PK posmā dabūjuši sudrabu. Vēl jau mēs cerējam arī uz Aleksandru Samoilovu un Jāni Šmēdiņu, bet viņiem šoreiz Olimpiāda iet secen.

Tīna Graudiņa un Anastasija Kravčenoka pārsteidza ar uzvaru Eiropas čempionātā, olimpiskajām spēlēm gatavojās kopā ASV, kur Tīna spēlēja studentu čempionātā. Eiropā trijos Pasaules tūres posmos divas reizes izcīnīta ceturta vieta, – tas viņām ir rekords. Tokijā vispirms grupā būs jāspēlē ar amerikāņiem, braziliešiem un kenijiešiem.

Plūdmales volejbola turnīrā kā kungiem, tā dāmām startēs pa 24 dueti, kas priekšsacīkstēs sadalīti sešās grupās. Astotdaļfinālā tiks katras grupas divas labākās vienības un divas labākās trešo vietu ieguvējas.

**ATCEĻ COVID-19
IEROBEŽOJUMU
SPORTA SACENSĪBU
ORGANIZĒTĀJIEM
ĀRPUS TĒLPĀM**

Atbalstot Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) rosinātās izmaiņas noteikumos par epidemioloģiskās drošības pasākumiem vīrusa infekcijas izplatības ierobežošanai, valdība nolēmusi paplašināt ārtelpu sporta sacensību organizatoru loku. Tāpat atcelts ierobežojums sporta sacensībās piedalīties bērniem, kas jaunāki par 7 gadiem, kā arī samazināta nodrošināmā ūdens virsmas platība peldētāpmācības programmu īstenošanai.

**LATVIJAS HOKEJA
IZLASE SĀKUSI
GATAVOŠANOS OLIMPISKO
SPĒĻU KVALIFIKĀCIJAS
TURNĪRAM**

Uzsākot pirmo no gatavošanās posmiem gaidāmajam olimpiskās kvalifikācijas turnīram Rīgā, uz treniņnometni bija sapulcējušies Latvijas izlases kandidāti, informē Latvijas Hokeja federācija (LHF). Treniņnometne norisināsies līdz 23. jūlijam un tajā piedalās 31 hokejists – četri vārtsargi, desmit aizsargi un 17 uzbrucēji. Uz izlases kandidātu treniņnometni uzaicināti pārsvarā gados jaunie spēlētāji un ārzemju klubos spēlējošie, kuri iepriekš nav tik daudz redzēti klātienē, kā arī tie, kuri vēl nav devušies uz savām darba vietām

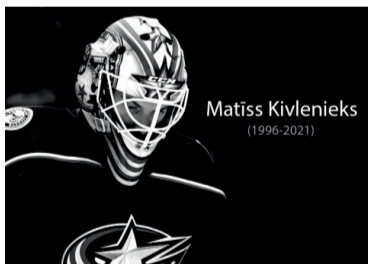
ārzemēs. Atsevišķi savu nometni kluba rindās aizvada Rīgas *Dinamo* spēlētāji. Treniņi tiek aizvadīti gan uz ledu *Volvo* ledu hallē, gan Mežaparkā, kur fiziskās sagatavotības treniņi norisinās Ērika Visocka uzraudzībā.

**LATVIEŠI, IGAUŅI UN
SOMI KLŪST PAR GoRR
UZVARĒTĀJIEM**

Noskaidroti “Gulf of Riga Regatta” (GoRR) uzvarētāji un Latvijas jūras burāšanas čempioni. No četrām regatē pārstāvētām valstīm uzvaras izcīnīja Igaunijas, Latvijas un Somijas komandas. Latvieši šogad bija pārāki LYS1 grupā, kur 15 jachtu konkurencē pārliecinoši uzvaru izcīnīja komanda “GABRIEL”, ziņo organizatori.

“Nav, protams, tā, ka mēs nebūtu cerējuši, ka uz pjedestala varētu pietikt vietas šogad arī mums,” mierpilni un ar vieglu humoru komentāru sniedz “GABRIEL” kapteinis Andris Zirdziņš, papildinot “cerība, protams, bija. Bet tā kā viss ir atkarīgs no vēja, pārliecināts neviens nevar būt ne par ko.” Jau pirmais starts Rīgā, kad vien 16 sekundes viņus šķīra no uzvaras, komandai licis daudz ko pārdomāt. Tas devis papildu motivāciju, kuŗa attaisnojās. Turpmākajās trīs distancēs gan Roņu salā, gan Pērnavas garajā un īsajā distancē pārliecinoši izcīnīta pirmā vieta

**IZVEIDOTS FONDS
MATĪSA KIVLĒNIKA
PIEMIŅAI**

Nacionālās hokeja līgas (NHL) komanda Kolumbusas *Blue Jackets* izveidojusi fondu mūžībā aizgājušā latviešu vārtsarga Matīsa Kivlēnika piemiņai, informē klubs. Fonds atbalstīs jaunatnes hokeja projektus Kolumbusā un Latvijā. Godinot Kivlēnika 80. numuru, *Blue Jackets* un kluba īpašnieku Makonelu ģimene apņēmušies paši ziedot līdz 80 000 ASV dolāru, pielīdzinot savu ieguldījumu citiem ziedojumiem. Jau līdz šim saņemtie ziedojumi, kas adresēti uz Kivlēnika vārda *Blue Jackets* fondā, tiks ieskaitīti viņa piemiņas fondā. Kivlēniks mūžībā devās 4. jūlijā 24. gadu vecumā, Mičiganas štatā Detroitas tuvumā esošajā pilsētā Novajā

ciešot nelaimes gadījumā, ko izraisīja nomaldījies pirotehnikas lādiņš. Policija nav ierosinājusi krimināllietu un notikušo uzskata par nelaimes gadījumu, taču lieta nodota izskatīšanai prokuratūrā.

**Kivlēnika mamma:
Viņš jau agrā vecumā bija
pārliecināts, ka spēlēs NHL**

Nelaimes gadījumā bojā gājušais Latvijas hokeja vārtsargs Matīss Kivlēniks jau agrā vecumā bijis pārliecināts, ka viņš spēlēs Nacionālajā hokeja līgā (NHL), medijam *The Athletic* atklājis sportista māte Astrīda Meldere. Kivlēniks zaudēja dzīvību 24 gadu vecumā traģiskā negadījumā, kad viņam svinību laikā krūtīs trāpīja pirotehnikas rakete.

“Matīss bija ļoti, ļoti mērķtiecīga persona. Pēc četrus vai piecus mēnešus slidošanas viņš nolēma kļūt par vārtsargu,” pastāstīja hokejista mamma. “Viņš šo lēmumu pieņēma jau agrā vecumā – vēlos būt vārtsargs! Mammu, es spēlēšu NHL! Viņš savu dzīvi veltīja hokejam. Hokejs viņam bija viss.” Kivlēniks savā karjērā devās laukumā astoņās NHL spēlēs, pārstāvēd Kolumbusas *Blue Jackets* komandu. NHL debiju Kivlēniks piedzīvoja 2020. gada 19. janvārī. Viņš atvairīja 31 no 32 metieniem, kaldinot *Blue Jackets* uzvaru izbraukumā ar 2:1 pret Ņujorkas *Rangers*. Šogad pavasarī Kivlēniks spēlēja pasaules čempionātā Rīgā. Viņš sargāja vārtus vēsturiskajā 2:0 uzvarā pār Kanadu, kas vēlāk triumfēja turnīrā.

Viens gadījums no miljarda

“Gadījums, kad cilvēkam uguņošanas laikā pirotehnikas izstrādājums trāpa tieši krūtīs no tik tuva attāluma, var būt viens no miljarda,” medijos paust pieredzējušais pirotehniķis Kalvis Kalniņš. Kalniņš, reaģējot uz ziņu par Latvijas hokejista Matīsa Edmunda Kivlēnika traģisko nāvi pēc petardes trieciena krūtīs, saka, ka par ko tādu savā 20 gadu ilgajā pirotehniķa karjērā dzird pirmo reizi. Kalniņš izsaka minējumu, ka tā esot bijusi pašdarbība, ne profesionāli veidota uguņošana, kad, visticamāk, kaut kas esot apgāzies un turpinājies šaut. “Ja lādiņi būtu 25 – 35 metru attālumā, pat ja notiktu kas neparedzēts, pirotehnikā nevarētu aizlidot tik tālu, lai traumētu cilvēku,” atzīst pieredzējušais pirotehniķis. Viņš uzsver, ka Amerikā esot citādāka pirotehnikas klasifikācija nekā Eiropā – to, ko pie mums drikt iegādāties veikalā tikai ar speciālu atļauju, Amerikā varot iegūt bez problēmām, ja vien uguņotājs ir izģājis nepieciešamos kursus.

“Matīss izglāba manu, manas sievas un vēl nedzimušā dēla dzīvību. Viņš mira kā varonis”

Traģiski bojā gājušais Latvijas hokeja vārtsargs Matīss Edmunds Kivlēniks 4. jūlija vakarā izglāba Elvja Merzļikina, viņa sievas un vēl nedzimušās dēla dzīvību, Merzļikins sacīja Kivlēnika bērnu ceremonijā. Kivlēniks traģiski gāja bojā 4. jūlijā, kad viņam krūtīs ietriecās neveiksmīgi izšauta pirotehnikas rakete.

Traģiskais negadījums notika Mičiganas štata Novi pilsētā, Na-

cionālās hokeja līgas (NHL) komandas Kolumbusas *Blue Jackets* vārtsargu trenera Menija Legasa meitas kāzu ballītē.

15. jūlijā notika Kivlēnika bērnu ceremonija, ko varēja vērot tiešraidē timeklī. Emocionālu runu, atceroties savu draugu, sacīja Elvis Merzļikins.

“Tajā traģiskajā brīdī es stāvēju aptuveni desmit metru attālumā no Matīsa. Viņš izglāba manu, manas sievas un vēl nedzimušā dēla dzīvību. Ja tā rakete nebūtu trāpījusi mums, tad noteikti vēl kādam no 50 cilvēkiem. Viņš mira kā varonis. Noķēra savas dzīves pēdējo ripu. Mana dēla otrs vārds būs Matīss,” savā uzrunā, valdot asaras sacīja Merzļikins.

**EIROPAS U-20
ČEMPIONĀTĀ IZCĪNA
MEDAĻAS**

Latvijas skrējēja Agate Caune Tallinā Eiropas U-20 čempionātā vieglatlētikā izcīnīja sudraba medaļu 5000 metru skrējienā.

Agate Caune

Tikai 16 gadus vecā valmieriete Caune, kuŗa bija trešā jaunākā šo sacensību dalībniece, finiša līniju šķērsoja pēc 16 minūšu un 17,56 sekundēs, kas U-18 vecuma grupā ir šīs sezonas labākais rezultāts Eiropā. Iepriekš Caune izcīnīja astoto vietu 3000 metru skrējienā.

Latvijas vieglatlēte Darja Sopova Tallinā Eiropas U-20 čempionātā izcīnīja bronzas medaļu trīssoļlēkšanas sacensībās.

Darja Sopova ar savu treneri Juri Petroviču

Sopova ar 13,62 m tālu lēcieni par trīs centimetriem laboja arī sev piederošo Latvijas U-20 rekordu. Pirmais mēģinājums Sopovai bija neveiksmīgs, bet otrajā viņa lēca 13,47 metru tālumā, kamēr trešais atkal bija neieskaitīts. Pēc trim lēcieni serijām Latvijas sportiste bija ceturta un varēja izpildīt vēl trīs lēcienus.

P. Karlsons

Sludinājumus un reklāmu laikrakstā iesniedz ērti arī no sava tālruņa!

